

De Qor'ān

een kritische hertaling,
met
chronologisch geordende
hoofdstukken
en
uitgebreide aantekeningen

Jaap Verhage

Uitgegeven door Brave New Books

Manuscript gezet in 11-punts Calibri

Omslagontwerp: Brave New Books en Jaap Verhage

Afbeelding omslag: een gekalligrafeerde weergave van “Bismi'llah ir-Rahman ir-Rahiem” (“In de naam van God, barmhartig en vol van genade”), het openingsvers van bijna ieder hoofdstuk van de Qor'ān. Bron: <http://www.greatislamic.com/wp-content/uploads/2016/05/Bismillah-Wallpaper-in-3D-Marbled.jpg?b1d5d1>

Eerste druk, 2016

Copyright © 2016 Jaap Verhage

ISBN 978-94-0215-544-0

Niets uit deze uitgave mag, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver, op welke wijze dan ook worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd.

Hoewel dit boek met de uiterste zorg is samengesteld, aanvaardt de schrijver geen aansprakelijkheid voor schade ontstaan door eventuele fouten en/of onvolkomenheden in dit boek.

Ik ben het grootste deel van de dag bezig met ordenen en begrijpen. Soms is alleen ordenen genoeg. Meestal is het niet méér dan het begin.

Opgedragen aan mijn moeder, Sophie Verhage-Muys, 14 oktober 1923 - 3 november 2009

Inhoud

Inleiding.....	9
Hoofdletters, kleine letters en Arabische woorden in deze vertaling	14
Korte levensbeschrijving van Mohammed	18
De Qor'ān	20
Deel 1: in Mekka bekend geworden hoofdstukken.....	21
1 (96) De klonter bloed	22
2 (68) De pen	23
3 (73) Hij die in een deken is gewikkeld	24
4 (74) Hij die is toegedekt.....	26
5 (1) De opening	28
6 (111) De vlam.....	29
7 (81) Het oprollen.....	29
8 (87) De Allerhoogste	30
9 (92) De nacht	31
10 (89) De dageraad.....	32
11 (93) De morgenuren	33
12 (94) Troost.....	34
13 (103) Het einde van de dag.....	34
14 (100) De gevechtsparden.....	35
15 (108) Overvloed	35
16 (102) De jacht naar rijkdom	36
17 (107) Het geven van aalmoezen.....	36
18 (109) De ongelovigen	37
19 (105) De olifant	37
20 (113) De dageraad	38
21 (114) De mensheid	38
22 (112) De zuiverheid	39
23 (53) De ster	39
24 (80) Hij fronste	42
25 (97) De beslissing	43
26 (91) De zon.....	44
27 (85) De sterrenbeelden	45
28 (95) De vijg.....	46
29 (106) Qoeraisj	47
30 (101) De ramp	47
31 (75) De wederopstanding van de doden	48
32 (104) De lasteraar.....	49
33 (77) De afgezanten	50
34 (50) Qaaf	52
35 (90) De stad.....	55
36 (86) De morgenster	55
37 (54) De maan	56
38 (38) Sād.....	58
39 (7) De hoogten	63
40 (72) De djinns.....	79
41 (36) Jā sien	81
42 (25) Het onderscheid.....	86
43 (35) De schepper, of: De engelen.....	91
44 (19) Maria	94

45 (20) Ta ha	99
46 (56) De onvermijdelijke gebeurtenis	108
47 (26) De dichters	112
48 (27) De mieren	118
49 (28) Het verhaal	125
50 (17) De nachtelijke tocht, of: De Israëlieten	133
51 (10) Jona	141
52 (11) Hoed	150
53 (12) Jozef	160
54 (15) Het stenige pad	172
55 (6) Het vee	176
56 (37) Zij die in rijen staan opgesteld	192
57 (31) Loeqmān	200
58 (34) Sjeba	203
59 (39) De menigten	207
60 (40) De gelovige	214
61 (41) Gedetailleerd uitgelegd	219
62 (42) De raadpleging	223
63 (43) Gouden versierselen	226
64 (44) De rook	231
65 (45) Het knielen	233
66 (46) De door de wind gevormde zandheuvels	236
67 (51) De verstrooiende winden	239
68 (88) De overweldigende gebeurtenis	242
69 (18) De grot	243
70 (16) De bij	253
71 (71) Noach	263
72 (14) Abraham	265
73 (21) De profeten	269
74 (23) De gelovigen	277
75 (32) Het neerknielen	282
76 (52) De berg Sināï	285
77 (67) De heerschappij	287
78 (69) De dag van het oordeel	289
79 (70) De opgaande treden	290
80 (78) Het grote nieuws	292
81 (79) Zij die uitrukken	293
82 (82) De splijting	295
83 (84) De scheuring	296
84 (30) De Romeinen	297
85 (29) De spin	300
86 (83) De zwendelaars	307
Deel 2: in Medina bekend geworden hoofdstukken	310
87 (2) De koe	311
88 (8) De oorlogsbuit	347
89 (3) Het huis van lemṛān	353
90 (33) De bondgenoten	373
91 (60) De op de proef gestelde vrouw	378
92 (4) De vrouwen	380
93 (99) De aardbeving	395
94 (57) Het ijzer	395
95 (47) Mohammed	398

96 (13) De donder	401
97 (55) De Barmhartige	405
98 (76) De mens, of: De tijd.....	409
99 (65) De scheiding.....	411
100 (98) Het duidelijke bewijs	412
101 (59) De verbanning.....	413
102 (24) Het licht	415
103 (22) De bedevaart	421
104 (63) De huichelaars.....	427
105 (58) De pleitende vrouw	427
106 (49) De privévertrekken.....	429
107 (66) Het verbod	431
108 (64) Wederzijds verlies en profijt	432
109 (61) De slagorde	434
110 (62) De bijeenkomst op vrijdag	435
111 (48) De overwinning	436
112 (5) De gedekte tafel	441
113 (9) Het berouw	455
114 (110) De hulp	466
Trefwoordenlijst.....	467
Geraadpleegde literatuur	480
Bijlage 1: Het verhaal van Jozef in de Bijbel	491
Bijlage 2: Het verhaal van Mozes in de Bijbel	505

Inleiding

De Bijbel, het “heilige boek” van het christendom, is oorspronkelijk in verschillende talen geschreven. Het Oude Testament is geschreven in het Hebreeuws en het Aramees, het Nieuwe Testament in het Grieks met enkele Aramese uitdrukkingen, en de zogenaamde apocriefe boeken van het Oude Testament weer in het Grieks.¹ In de loop der jaren zijn deze teksten steeds weer vertaald in de meest verschillende talen, ook in het Nederlands. De bijbelvertalingen naar het Nederlands zijn lang niet altijd gedaan vanuit de Hebreeuwse, Aramese of Griekse brontekst. Vaak zijn, van 1477 af, Latijnse of Griekse vertalingen gebruikt als bron voor de Nederlandse. Pas in 1637 verscheen de Statenvertaling, die wel van de originele talen uitging. De praktijk van het “tweedehands vertalen” kan natuurlijk onduidelijkheden, verdraaiingen en veranderingen van betekenis opleveren ten opzichte van het origineel. In iedere vertaling gaat al onherroepelijk iets van het origineel verloren of treden meer of minder subtiele betekenisverschuivingen op; de kans daarop is nog groter waar het vertalingen van vertalingen betreft.

In het geval van qor'ānvertalingen naar het Nederlands is het al niet beter.² Het begon met een Nederlandse vertaling door een onbekende in 1641 uit de Duitse vertaling door Schweigger uit 1616. Daarna vertaalde Glazemaker in 1657 een Franse vertaling door Du Ryer uit 1647. Keyzer baseerde zijn vertaling uit 1858 op eerdere Franse, Duitse en Engelse vertalingen. De vertaling van Tollens uit 1859 is gebaseerd op eerdere Franse, Engelse, Duitse en Latijnse vertalingen. Kertohadinegoro bracht in 1934 een vertaling uit, gebaseerd op een Engelse vertaling uit 1917 door de Lahore Ahmadiyya Beweging. Deze werd in 1951 herzien en diende als basis voor een nieuwe Nederlandse vertaling door Rietberg in 2004. Een tweede tak van de Ahmadiyya-beweging, de Ahmadiyya Moslim Gemeenschap, bracht een Nederlandse vertaling uit in 1953, ook weer gebaseerd op een eerdere Engelse vertaling. De eerste Nederlandse qor'ānvertaling direct uit het oorspronkelijke Arabisch was die van Kramers, uitgegeven in 1956 en nogmaals in 1992 (en later), toen bewerkt door Jaber en Jansen. Uit 1989 dateert de vertaling van Leemhuis, en uit 1996 die van Siregar, beide ook direct uit het Arabisch. Ook Kader Abdolah tenslotte begon in 2008 bij het Arabische origineel en maakte daar een Nederlandse bewerking van. Ik zeg “bewerking”, want zijn weergave is te vrij om nog een vertaling te kunnen noemen³. Recent, maar zonder jaartal, is nog de vertaling van Abdasalaam verschenen.

En dan kom ik nog eens... ik maak me aan soortgelijke bedenkelijke praktijken schuldig als hierboven omschreven: ik begin niet bij het oorspronkelijke Arabisch, maar gebruik reeds bestaande en voor mij gemakkelijk leesbare en verkrijgbare vertalingen als inspiratiebron. Dat wil in de praktijk zeggen: Engelse en Nederlandse, met in de marge een Duitse, Franse en Spaanse vertaling. Verder maak ik gebruik van qor'ānuitleg en -commentaar waar passages me niet duidelijk zijn. Een groot voordeel van de tijd waarin ik leef ten opzichte van die van enkele tientallen jaren geleden, is dat inmiddels van alles en nog wat via het Internet op te halen en/of te raadplegen is,⁴ zelfs de oude vertalingen van Tollens en Keyzer. Hoewel ik dus niet vertaal van-

¹ Zie <http://www.broedersinchristus.nl/Oorspronkelijke-taal-Bijbel> , <http://nl.wikipedia.org/wiki/Statenvertaling> en [http://nl.wikipedia.org/wiki/Bijbel_\(christendom\)#Bijbelvertalingen](http://nl.wikipedia.org/wiki/Bijbel_(christendom)#Bijbelvertalingen) .

² Zie als bronnen voor deze alinea http://www.staff.science.uu.nl/~gent0113/islam/qor'an_vertalingen_1.htm (ook ..._2.htm en ..._3.htm), <http://nl.wikipedia.org/wiki/Koran> , <http://ontdekislam.nu/forum/viewtopic.php?f=26&t=35662> , <http://books.google.nl/books?id=M3mghog5iugC&pg=PA360&lpg=PA360&dq=kasimirski+qor'an+keyzer&source=bl&ots=Y6QfBT180D&sig=XsJj3M9sPAmQ87hGTl8xNiWefl&hl=nl&sa=X&ei=ejq8Uv6eDOjb0QX4wYHQAw&ved=0CE8Q6AEwBQ#v=onepage&q=kasimirski%20qor'an%20keyzer&f=false> .

³ Dat zit hem bijvoorbeeld in het feit dat hij herhalingen heeft weggelaten. Na zelf de Qor'ān vertaald te hebben, kan ik dat begrijpen, maar het gaat me te ver om dan nog van een “vertaling” te spreken. Overigens is Abdolah in zijn vertaling van het meeste van wat hij wél heeft laten staan, vrij conventioneel.

⁴ Voor deze vertaling is dan ook uitgebreid gebruikgemaakt van wat het Internet te bieden heeft. Dit resulteert in veel verwijzingen, vooral in de voetnoten en de literatuurlijst. De werking van alle verwijzingen naar webpagina's in dit boek is nagekeken op 29 april 2016 met het programma Link Checker for Microsoft Word (zie <https://www.ablebits.com/word-links-checker/>). Op grond van de resultaten hiervan zijn enkele wijzigingen en

uit het origineel, heb ik wel een rijke verzameling vertalingen en ander materiaal om uit te putten, onder andere 49 Engelse en zeven Nederlandse vertalingen.

Wat me in bijna alle vertalingen naar het Nederlands tegenstaat, is dat dat Nederlands niet “loopt”. Neem een vers als Qor’ān 2:16: “Zij zijn het die dwaling hebben aanvaard in ruil voor de rechte weg, maar hun handelwijze heeft hun geen gewin gebracht, noch konden zij worden geleid” (Ahmaddiya-vert. 1953), “Zij zijn het die de dwaalweg ten koste van de leidraad gekocht hebben, maar hun handel zal hun niets opleveren en zij volgen het goede pad niet” (Leemhuis 1989), “Zij zijn degenen die dwaling gekocht hebben met rechte leiding maar hun handel was zonder winst en niet werden zij rechtgeleiden” (Kramers, Jaber en Jansen 1992), “Zij zijn degenen die de Leiding voor de dwaling hebben verruild, daarom levert hun handel geen winst op, en zij zijn geen rechtgeleiden” (Siregar 1996). Vergelijk met dit “Nederlands” een vers uit de Bijbel, Richteren 11:3: “Toen vlood Jefta voor het aangezicht zijner broederen en woonde in het dal Tob; en ijdele mannen vergaderden zich tot Jefta en togen met hem uit” (Statenvertaling 1637)⁵; “Jefta had voor zijn broers de wijk moeten nemen en zich gevestigd in Tob. Daar sloot zich een stel avonturiers bij hem aan, die met hem eropuit trokken” (De Nieuwe Bijbelvertaling 2004).⁶ De Statenvertaling is (natuurlijk) ouderwets, gedragen, plechtig, maar het is wèl Nederlands. De Nieuwe Bijbelvertaling, het andere uiterste, maakt er “omgangstaal”, bijna “straattaal” van, en nog steeds lopend Nederlands.

“Goed Nederlands” vind ik niet of nauwelijks van toepassing op veel qor’ānvertalingen. Ik weet niet waardoor dat komt. Zou het Arabisch zozeer afwijken van het Nederlands dat de tekst van de Qor’ān niet in normaal Nederlands kan worden omgezet? Dat lijkt me sterk. Ik kan me voorstellen dat er met sommige uitdrukkingen binnen een taal moeilijkheden kunnen ontstaan; denk aan het bekende voorbeeld dat Eskimo's voor “sneeuw” tientallen benamingen zouden hebben, terwijl het Nederlands er maar enkele kent. Maar dan nog kun je als vertaler het in het Nederlands ontbrekende begrip omschrijven en dat in goed Nederlands doen.

Het zou ook kunnen dat qor’ānvertalers proberen om zo dicht mogelijk bij het origineel te blijven, waardoor de weergave daarvan in het Nederlands gekunsteld en geforceerd overkomt. Dat lijkt me niet onwaarschijnlijk. Immers, vanuit de islamitische gemeenschap wordt vaak beweerd dat je Arabisch moet leren, wil je de Qor’ān goed kunnen begrijpen, en dat vertalingen van de Qor’ān iets anders zijn dan de werkelijke Qor’ān. Dat zou te maken hebben met het Arabisch waarin de Qor’ān is gesteld en dat volmaakt zou zijn: voor de gelovige moslim is het immers Gods woord. Als je dan toch gaat vertalen, probeer je dat zo getrouw mogelijk te doen en is het voorstelbaar dat je de vlotte leesbaarheid van je vertaling op de tweede plaats stelt.

Ik vind het belangrijk dat de boodschap in de qor’āntekst bij de lezer overkomt. Maar dat is afhankelijk van zowel de getrouwheid als de leesbaarheid van de vertaling. Daarom, en omdat ik geen Arabisch lees of spreek, gebruik ik de hierboven geschetste werkwijze: vergelijk verschillende vertalingen met elkaar, gebruik aanvullende bronnen en kom zodoende tot een weergave van de oorspronkelijke tekst in zo goed mogelijk Nederlands. Deze vertaling is bedoeld voor iedereen die beter Nederlands begrijpt dan Arabisch.

Dat houdt ook in dat de lezer in mijn weergave geen of nauwelijks Arabisch zal aantreffen. Vaak worden in vertalingen bijvoorbeeld ook de oorspronkelijke namen van de hoofdstukken in transcriptie weergegeven, heet een hoofdstuk een “sura” of “soera” en een vers een “aya” of “aja”. Bij mij niet: ik vind een hoofdstuk een hoofdstuk en een vers een vers. En het opperwezen wordt niet aangeduid met “Allah”, maar met “God”. Nog enkele aspecten van mijn weergave zijn:

correcties doorgevoerd. Als de lezer merkt dat bepaalde verwijzingen niet werken (“dead links”), kan dat zijn omdat hij/zij een pagina probeert te bezoeken waarvoor betaald moet worden, zoals de webpagina's van de Studiebijbel, of omdat er ná de genoemde datum iets is veranderd aan het doeladres van de verwijzing.

⁵ In *Bijbel. Dat is de gansche Heilige Schrift, bevattende alle de canonieke boeken des Ouden en Nieuwen Testaments*. Amsterdam: Nederlandsch Bijbelgenootschap, 1926.

⁶ In *Bijbel met deuterocanonieke boeken. In De Nieuwe Bijbelvertaling*. Heerenveen: Jongbloed, 2004.

- in Nederlandse vertalingen wordt ofwel “jij” en “jullie” ofwel “gij” en soms “u” gebruikt waar Mohammed of anderen worden aangesproken. Ik heb hiervoor bijna overal “u” gebruikt. “Jij” en “jullie” vind ik te gemeenzaam en teveel spreektaal, “gij” is me te ouderwets;
- in Nederlandse vertalingen vind ik altijd “zij”, “wij” en “jij”, nooit “ze”, “we” en “je”. Dit maakt die vertalingen onnodig nadrukkelijk van toon. Waar me dat goed leek, en dat bleek vaak te zijn, heb ik wel “ze”, “we” en “je” gebruikt;
- waar ik uit diverse bronnen begrijp dat in een vers Mohammed of bij naam bekende anderen worden aangesproken of genoemd, heb ik niet geschroomd om dat erbij te zetten, of om in plaats van “hij” de betreffende naam te gebruiken, als uit de min-of-meer letterlijke vertaling niet duidelijk blijkt om wie het gaat. Onder anderen Kader Abdollah doet dat eveneens, anderen soms tussen haakjes. Op bepaalde plaatsen in de tekst kan ik bijvoorbeeld een naam of een aangesprokene in het verhaal invoegen. Zo kan “hij” bij mij “Mozes” worden, en “Zeg:” kan worden: “Mohammed, zeg:”. Een ander voorbeeld: vers 49 van hoofdstuk 23 (“De gelovigen”); daar staat eigenlijk: “En We gaven Mozes het boek opdat zij daardoor geleid zouden worden.” Bij mij wordt dat: “En Wij gaven Mozes de Thora opdat de Israëlieten daardoor geleid zouden worden.” Ik doe dat ter verduidelijking van de tekst. Ik doe het alleen daar waar de meeste vertalers en exegeten het erover eens zijn dat mijn toevoeging klopt, en waar die toevoeging zinvol is omdat niet uit de context blijkt waar de tekst precies over gaat;
- ik kom in Nederlandse vertalingen regelmatig de zin of het zinsdeel “dat is beter voor jullie” tegen. Ik neem aan dat dat een letterlijke vertaling van een gebruikelijke constructie in het Arabisch is. In het Nederlands komt die echter vreemd over; geen autochtoon zal dat zo zeggen. Het valt in dezelfde categorie als “Daar heb ik geen kennis van”, dat een Turkse collega een keer tegen me zei. Een Nederlander zegt in dat geval gewoon: “Daar weet ik niets van” of “Dat weet ik niet.” Ik heb per keer voor “dat is beter voor jullie” en soortgelijke, on-Nederlandse constructies, naar een naar mijn idee passende weergave in goed Nederlands gezocht;
- naarmate ik vorderde met de vertaling, is die langzamerhand vrijer geworden. Neem een vers als vers 27 van hoofdstuk 27 (“De mieren”), dat Siregar vertaalt met “Hij (Soelaimân) zei: “Wij zullen zien of jij de waarheid verteld hebt of dat jij tot de leugenaars behoort.” Bij mij wordt dit: “Salomo zei: “We zullen spoedig zien of je de waarheid hebt gesproken of dat je een leugenaar bent.” “... of dat je liegt” had ook gekund;
- ik heb mijn kritische vermogens niet op slot gezet tijdens het vertalen. Waar ik iets niet begrijp, of vreemd vind, heb ik dat vermeld en vraag ik me soms af waarom iets er staat zoals het er staat;
- waar een stuk uit de Qor’ân me doet denken aan een stuk uit de Bijbel, heb ik dat laatste opgezocht en in een voetnoot opgenomen als ik dat verhelderend vond. Verschillen en overeenkomsten tussen de twee boeken worden zo duidelijker. Hoewel in voetnoten verschillende fragmenten worden aangehaald, heb ik voor het gemak van de lezer in twee bijlagen de bijbelversie van de twee in de Qor’ân meest uitgebreid vertelde verhalen opgenomen: het verhaal van Mozes tot en met de uittocht uit Egypte, en het verhaal van Jozef;
- ik kijk niet, zoals sommigen wel doen, neer op webpagina's als Wikipedia als informatiebron. Natuurlijk staat er op het World Wide Web de nodige onzin, maar dat geldt ook voor gedrukte literatuur. Ik ben van mening dat je door kritisch lezen het meeste kaf van het koren kunt scheiden, en heb daarom van onder andere Wikipedia gebruikgemaakt waar een artikel me betrouwbaar leek;
- ik heb, waar ik dat verhelderend vond, in voetnoten geprobeerd om hoofdstukken of verzen daaruit in een context te plaatsen of anderszins te verduidelijken. Ik heb me voor deze verklarende noten vooral gebaseerd op de qor’ânuitleg van Ibn Kathir, Maududi, Al-Jalalayn en Qutb. Waar ik het betreffende document in PDF-vorm kon vinden, en dat was in alle ge-

vallen zo, heb ik in noten daarnaar verwezen. De lezer kan bij de betreffende hoofdstukken en verzen verifiëren waar mijn commentaar vandaan komt. In letterlijke citaten heb ik taal-, stijl-, spel- en scanfouten laten staan, als ik geen tweede bron had om de eerste mee te controleren; de lezer mag aannemen (en controleren) dat de citaten in de documenten staan zoals ik ze weergeef. Arabische tekst is uit de citaten weggelaten; Ibn Kathir bijvoorbeeld geeft consequent eerst de tekst van een qor'ānvers of overlevering in het Arabisch, waarna de Engelse vertaling en zijn commentaar volgen. Hier en daar leg ik in voetnoten citaten uit bijbelverhalen naast de versie in de Qor'ān;

- naarmate ik met deze vertaling vorderde, nam het aantal verklarende voetnoten toe. Dat komt de leesbaarheid van de tekst niet, maar de begrijpelijkheid hopelijk wel ten goede. Veel van de voetnoten bevatten citaten in het Engels. Lezers die die taal niet enigszins machtig zijn, zullen aan die voetnoten niet veel hebben. Ik vind dat jammer, maar het ging me te ver om, naast de qor'āntekst zelf, ook nog de citaten in de voetnoten te vertalen. Hier en daar heb ik het echter wel gedaan. Deze qor'ānvertaling is te lezen zonder de voetnoten te raadplegen, maar de lezer mist dan wel veel informatie die de tekst van de Qor'ān begrijpelijk(er) maakt;
- waar ik naar een hoofdstuk verwijst, gebruik ik het traditionele hoofdstuknummer, dus niet mijn chronologische nummer.

Een “hertaling”⁷ lijkt me het best passende begrip voor wat ik heb gedaan. Ik ben eraan begonnen omdat ik in mijn werk als remedial teacher aan een islamitische basisschool veelvuldig met de islam in aanraking kom. Ik ben levendig geïnteresseerd in de manieren waarop mensen in de loop van de eeuwen hebben geprobeerd om te gaan met de onvoorspelbare wereld waarin ze leven. Ik ben van mening dat alle godsdiensten en hun “heilige boeken” uit die pogingen zijn ontstaan.

Als Nederlands Hervormd opgevoed kind heb ik enig beeld van het protestantse christendom in Nederland, en enige bijbelkennis. Natuurlijk ga je de Qor'ān dan bij een eerste lezing met de Bijbel vergelijken. Zowel overeenkomsten als verschillen springen al snel in het oog. Overeenkomsten zijn bijvoorbeeld personages en verhalen die in beide boeken voorkomen; verschillen zijn onder meer hoe diezelfde personages en verhalen in elk van beide boeken worden beschreven, en hoe de boeken überhaupt in elkaar zitten. Waar de Bijbel een verzameling van vaak op elkaar aansluitende verhalen is, is de Qor'ān dat niet. De hoofdstukken in de Qor'ān lijken, voor iemand die gewend is aan inhoud en stijl van de Bijbel, lukraak achter elkaar gezet. Mede daarom heb ik ervoor gekozen om die hoofdstukken in chronologische “openbarings”-volgorde te zetten, in de hoop dat ik daardoor meer samenhang zal ontdekken.⁸ En heb ik de verzen “hertaald”, in de hoop ze beter te kunnen begrijpen.

Dat laatste is meteen het enige belang dat ik met deze uitgave wil dienen: ik wil begrijpen wat er in de Qor'ān staat. Als, naast mij, ook andere mensen worden geholpen met deze vertaling, is dat mooi meegenomen. Ik heb geen geld nodig uit de verkoop van deze vertaling; mocht het manuscript ooit worden uitgegeven en mocht ik er iets aan verdienen, dan zal dat geld naar een goed doel gaan. Ik heb niet de behoefte om het geloof in de islam of een andere godsdienst te verspreiden of terug te dringen. Evenmin heb ik de behoefte om rekening te houden met heilige huisjes binnen de verschillende godsdiensten. Als passages in mijn vertaling een lezer niet bevallen, kan ik alleen maar zeggen: “Dit is mijn mening. U hoeft het daar niet mee eens te zijn. Maar ik eis het recht op, die mening te mogen hebben en kenbaar te mogen maken.” Ik ben een geïnteresseerde leek met een goed taal- en stijlgevoel en strenge

⁷ Hertalen: “1 van een oudere taalvorm in een moderne overbrengen 2 parafraseren in eenvoudiger bewoordingen” (Boon, Ton den, en Dirk Geeraerts (hoofdred.): *van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal. Veertiende, herziene uitgave*. Utrecht/Antwerpen: Van Dale Lexicografie, 2005). Volgens Wikipedia: “Een hertaling is een vertaling van bijvoorbeeld oud Nederlands naar modern Nederlands, waarbij vaak ook een modern lettertype wordt gebruikt” (zie <http://nl.wikipedia.org/wiki/Hertaling>).

⁸ Hiervoor bestaat een precedent: Kader Abdollah heeft dit in zijn bewerking ook gedaan.

zelfkritiek. Zo sta ik in mijn werk, en zo heb ik in dit karwei gestaan. Dat het inderdaad een karwei wàs, mag de lezer gerust van me aannemen.

Jaap Verhage
Utrecht, woensdag 25 december 2013 – zondag 1 mei 2016.

Hoofdletters, kleine letters en Arabische woorden in deze vertaling

Wat het gebruik van hoofdletters en kleine letters voor godsdiensten en hun aanhangers betreft: de officiële Nederlandse spelling volgens de Nederlandse Taalunie schrijft voor: “De naam voor een bevolkingsgroep of een lid daarvan schrijven we met een hoofdletter als hij is afgeleid van een aardrijkskundige naam of als het om een specifiek volk gaat. Dat is het geval bij Hindoe met de betekenis 'inwoner van Hindoestan'. Namen van religies en aanhangers van religies krijgen geen hoofdletter. We schrijven dus christendom, jodendom, islam enzovoort en christen, islamiet, jood, moslim, rooms-katholiek enzovoort. Ook een aanhanger van het hindoeïsme wordt met een kleine letter geschreven: hindoe”.⁹ Ik heb “Qor'ān” en “Bijbel” met een hoofdletter geschreven, maar afleidingen daarvan als “bijbelvers” en “qor'āncommentaar” niet.

Ik ben in deze vertaling überhaupt zuinig geweest met hoofdletters. “God” en naar Hem verwijzende persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden schrijf ik met een hoofdletter (“Hij”, “Zijn”), maar verder beperk ik het gebruik van hoofdletters zoveel mogelijk. Zo verliezen bijvoorbeeld zinsdelen als “het Uur”, “het Vuur” en “de Opstandingsdag” bij mij hun hoofdletter. Ik doe dat omdat ik frequent gebruik van hoofdletters de tekst minder leesbaar en onnodig zwaar vind maken. De vertaling door Siregar uit 1996 is een goed voorbeeld van dat naar mijn idee té frequente gebruik. Het zeer beperkte gebruik van hoofdletters door mij moet niet worden opgevat als een gebrek aan respect voor de zaken die ik met alleen kleine letters schrijf.

Veel verhandelingen over islam en Qor'ān zijn doorspekt met Arabische woorden. Het lijkt soms wel of auteurs willen laten zien hoeveel Arabische woorden en uitdrukkingen ze wel niet kennen. Ik heb het gebruik van onvertaalde Arabische woorden tot het absolute minimum beperkt. Hieronder een korte lijst van Arabische woorden, uitdrukkingen en eigennamen met de door mij gekozen Nederlandse vertaling of weergave van de betekenis. De lijst bevat woorden die ik bij het lezen van het bronnenmateriaal tegenkwam en die ik belangrijk genoeg vond om op te nemen. Iemand anders zou ongetwijfeld andere keuzes hebben gemaakt. Lang niet alle woorden in de lijst komen ergens in de tekst van de vertaling terug.

Voor namen van personages in de Qor'ān heb ik, indien beschikbaar, de in Nederland gangbare versie gebruikt; zo heet de man die het in Egypte tegen de farao opnam, bij mij niet “Moesa” maar “Mozes”; en “Ibrahiem” heet “Abraham”. Op lezers die aan de Arabische namen gewend zijn, zal dit wellicht even vreemd overkomen. Het is een van de kenmerken van deze vertaling.

Ik heb Arabische woorden, ook eigennamen, vooral fonetisch gespeld. Bij eigennamen van qor'ānvertalers en -uitleggers in de literatuurlijst heb ik de spelling aangehouden zoals ik die aantrof; ik doe dat ook in verwijzingen. De “macron”, een liggend streepje boven een klinker zoals in “ā”, geeft aan dat de letter die eronder staat, lang moet worden uitgesproken. “ā” Wordt dus uitgesproken als in “daar”.

Het was me tot voor kort een raadsel waarom in oude vertalingen de naam Mohammed nogal eens verbasterd wordt. Zo heeft Tollens (1859) het over “Mahomed”, Keyzer (1858) schrijft “Mahomet”. Toen kwam ik erachter dat Mohammed in het Frans “Mahomet” wordt genoemd. Het Frans had in Nederland tot in het betrekkelijk recente verleden een hoge status; ik neem aan dat dat het gebruik van “Mahomed” en “Mahomet” in oudere Nederlandse publicaties verklaart. Ik gebruik het inmiddels in Nederland algemeen gangbare “Mohammed”.

⁹ Zie <http://taaladvies.net/taal/advies/vraag/385/>.

Lijst van Arabische woorden met hun vertaling	
Arabisch (fonetisch weergegeven ¹⁰)	Nederlands ¹¹
'Adn (gaarden van -, tuinen van -)	Eden (hof van -)
'Oezajr	Ezra
aboe	vader van
Adaam	Adam
adhan	oproep tot de rituele gebedsoefening
al-Djasa	Elisa
Al-Masjied al-Haram	heilige moskee in Mekka
Allah	God
aya	qor'änvers, teken (van God)
Azar (vader van Abraham)	Terach
Baa'l	Baäl
Babiel	Babel
Bal'am bin Ba'oera'	Bileam
banoe	stam of volk
bin	zoon van
bint	dochter van
chatieb	voorganger in de vrijdagse preek in de moskee
choetba	vrijdagse preek in de moskee
Dawoed	David
Dhul-Kifl	Ezechiël
Dhul-Qarnain	niet vertaald (Alexander de Grote of Cyrus)
Dhun-Nun of Dhul-Nun	'Visman', 'Hij van de walvis' (Jona)
Djaloet	Goliath
djehennem	hel
Djebriel	Gabriël
djiehaad	1) innerlijke inspanning; 2) gewapende inspanning (d.w.z., oorlog tegen niet-moslims)
djinn	djinn (enkelvoud), djinns (meervoud)
Ejoeb	Job
fieqh	plichtenleer
Fir'aun	de farao
Habiel	Abel
hadieth	overlevering, traditie, traditieliteratuur (één van de "wortels van het recht")
hadj	grote bedevaart: pelgrimstocht naar Mekka
Hajar	Hagar
Hamaan	Haman
harb	oorlog, strijd
Haroen	Aäron
Hawwa	Eva
ibn	zoon van
leblies	leblies (Duivel)
lebrahiem	Abraham

¹⁰ "Fonetisch" wil hier zeggen: klankgetrouw getranscribeerd, dus onder andere met de Nederlandse "oe" en niet "u" geschreven waar je een oe-klank hoort. De uitspraak van de letter a is in het Arabisch divers, van onze klank "è" tot en met onze "a" en "aa". Ik heb geen poging gedaan, ook dat in de lijst weer te geven.

¹¹ Mijn belangrijkste inspiratiebron was Jansen (1998), maar de vertalingen komen ook uit andere bronnen.

Lijst van Arabische woorden met hun vertaling	
Arabisch (fonetisch weergegeven¹⁰)	Nederlands¹¹
led al-Adha, led al-Saghier	Offerfeest
led al-Fietr	Suikerfeest
iedjmaa	consensus, algemene overeenstemming (één van de “wortels van het recht”)
iedjtihad	zelfstandig afleiden van rechtsregels uit Qor'ān en traditie
ledries	Henoeh
leljaas	Elia
lemraan	Amram (vader van Mozes?)
lemraan	lemrān (grootvader van Maria)
lendjiel	Evangelie
leschaak	Izaäk
lesma'iel	Ismaël
lesra'iel	Israël
iemaam	prediker, qor'ānuitlegger, geestelijk verzorger
lesrafiel (engel)	Rafaël
Isa	Jezus
Ja'djoei en Ma'djoei	Gog en Magog
Jahja	Johannes de Doper
Jakoeb	Jakob
Joenoos	Jona
Joesoef	Jozef
kafiroen	ongelovigen met betrekking tot de islam
Karoen	Korach
koefr	ongeloof met betrekking tot de islam
Loet	Lot
Loekmaan	Loeqmān
madhab, meerv. madhahieb	rechtsschool, meerv. rechtsscholen
Madjan	Midian
Man met twee hoorns, Hoornenman	Alexander de Grote
manna	manna
masjied, djami	moskee
Masieh	messias
Merjem	Maria
miehraab	nis in moskee die de gebedsrichting aangeeft
Miesjr	Egypte
mienbar	preekstoel
Moesa	Mozes
Moehammad	Mohammed
Namroed	Nimrod
Noeh	Noach
oelama	gemeenschap van islamgeleerden
oemm	moeder van
oemrah	kleine bedevaart: uitvoeren van een aantal rituelen in de heilige moskee in Mekka
Qabiel	Kaïn
qiebla	gebedsrichting

Lijst van Arabische woorden met hun vertaling	
Arabisch (fonetisch weergegeven ¹⁰)	Nederlands ¹¹
qiyaas	analogie (één van de “wortels van het recht”)
Qoer'aan	Qor'ān (één van de “wortels van het recht”); betekenis: “voordracht”, “oplezing”. Omdat ik de transcriptie “Qoer'aan” erg lelijk vind, en me niet te ver wil begeven van de gebruikelijke Nederlandse weergave “Koran”, heb ik gekozen voor de schrijfwijze “Qor'ān”
rasoel	apostel, gezant
ridda	afval van de islam
Saba', Sabah	Sjeba
salaat	gebed in de zin van rituele gebedsoefening
Samiri	Samiri
Sare	Sara
sjarie'a	islamitisch recht
Sina	Sinaï
sjahada	geloofsbelijdenis
Sjajtaan	Satan
Sjoe'ajb	Jethro
Soelajmaan	Salomo
soenna	verzameling van alle tradities; de gewoonte, de manier van doen, het voorbeeldgedrag van Mohammed
soera	qor'ānhoofdstuk
tafsier	uitleg, exegese, commentaar (van of op qor'ānhoofdstukken en -verzen)
Taloet	Saul
taqlied	navolging van vroegere rechtsgeleerden
taqwa	godsbewustzijn
tawhied, tauhied	eenheid van God
Tawraah, Taurat	Thora
Toer	Sinaï
Zaboer	Psalmen van David
Zakaria	Zacharias (niet: Zacharia)
zakaat	godsdienstige (vermogens-)belasting, armenbelasting

Korte levensbeschrijving van Mohammed

De hier volgende beschrijving is afkomstig van de webpagina [http://www.beleven.org/verhaal/het leven van mohammed](http://www.beleven.org/verhaal/het_leven_van_mohammed) . Meer uitgebreide informatie biedt Wikipedia op de pagina <https://nl.wikipedia.org/wiki/Mohammed> .

Onderstaand stuk schiet op een aantal punten tekort: zo wordt er bijvoorbeeld niets gezegd over de strijd tussen Mohammed enerzijds en de joden en christenen in Medina anderzijds, en evenmin over de veldslagen tussen moslims en niet-islamitische Arabieren in de Medinensische periode. Maar het kan dienen als begin voor lezers die nog niets weten over Mohammeds levensloop.

“Mohammed werd geboren rond 570 na Christus, te Mekka, de hoofdstad van het Arabische schiereiland. De Arabische maatschappij bestond uit een aantal stammen, waarvan de meeste een nomadenbestaan leidden. Mohammed behoorde tot de dominante stam, Quraisj, die zich gespecialiseerd had in de handel. Zijn vader, een koopman, stierf nog voor zijn geboorte, en op zesjarige leeftijd verloor hij zijn moeder, zodat hij opgevoed werd door zijn oom, eveneens een koopman, en zijn grootvader, een man die bekendstond om zijn vroomheid.

In het centrum van Mekka stond een grote heilige omheining - de Grote Moskee - en in het midden van deze omheining stond een kubusvormige tempel, de Ka'aba. Van over het hele schiereiland kwamen vele Arabieren tijdens hun jaarlijkse pelgrimstocht naar de Ka'aba. Sommige Arabieren, zoals de grootvader van Mohammed, waren overtuigd monotheïstisch en geloofden in een enkele God, die ze Allah noemden. Ze geloofden dat Abraham, de stichter van het jodisme, en zijn zoon Ismaïl de Ka'aba hadden gebouwd, op de plaats waar Adam, de eerste mens, het eerste huis had gebouwd. Maar de meeste Arabieren geloofden in allerlei goddelijke wezens; en de Ka'aba stond vol heilige beelden die deze wezens moesten voorstellen.

Al op vroege leeftijd nam Mohammed het monotheïsme van zijn grootvader over. Terwijl hij opgroeide, werkte Mohammed eerst als herdersjongen. Daarna nam een rijke weduwe, Chadidja, hem in dienst als koopman en stuurde ze hem als leider van een karavaan met producten naar Jeruzalem. Deze tocht bracht hem rechtstreeks in contact met allerlei christenen en joden, en maakte een diepe spirituele indruk op hem. Terug in Mekka bood Chadidja zich aan als bruid, en hoewel hij pas vijftientig was, en zij veertig, accepteerde hij haar. Ze hadden een gelukkig huwelijk en kregen zes kinderen.

Zijn huwelijk gaf Mohammed de financiële zekerheid zodat hij meer tijd kon besteden aan gebed en meditatie; en vaak trok hij er alleen op uit, doorgaans voor verscheidene dagen en nachten, naar de bergen in de buurt van Mekka, om dicht bij God te kunnen zijn. Op een dag, in het jaar 610, toonde een spirituele verschijning, die hij identificeerde als de engel Gabriël, enkele woorden met het bevel ze op te zeggen. Daarop beval Gabriël hem de woorden uit het hoofd te leren, en ze op te zeggen voor de anderen. Dit waren de eerste zinnen van het boek dat bekend werd als de koran - dat 'voordracht' of 'opzeggen' betekent.¹² Daarna duurde het twee jaar voor de volgende openbaringen kwamen, die Mohammed de volgende tweeëntwintig jaar op regelmatige tijdstippen kreeg.

In het begin sprak Mohammed over deze openbaringen alleen met wie erin geïnteresseerd was; en zijn echtgenote Chadidja en zijn neef Ali waren de eersten die in de authenticiteit ervan geloofden. Daarna kreeg hij de opdracht van God om in het openbaar te spreken. Vele mannen en vrouwen uit het volk waren onder de indruk en werden moslim, wat betekent 'hij die zich onderwerpt aan God'. Maar de religieuze leiders van Quraisj vreesden dat de ideeën van Mohammed een bedreiging waren voor hun eigen positie, en ondernamen verscheidene pogingen hem te laten vermoorden. Ze probeerden ook de bestaansmiddelen van de moslims te vernietigen.

¹² Kramers c.s spreken ook van “oplezing”(2003, zie bijvoorbeeld blz. 22) (JV).

Op een bepaald moment vluchtte een grote groep moslims naar Ethiopië, waar de christelijke vorst hun bescherming bood. Ten noorden van Mekka lag de kleinere stad Medina, met een bevolking die bestond uit twee Arabische stammen, die eeuwig met elkaar in conflict waren, en een joodse gemeenschap. In 622 kwamen de leiders van de twee stammen bij elkaar en nodigden Mohammed uit hun leider en rechter te zijn. Daarop droeg Mohammed alle moslims in Mekka op in het geheim naar Medina te vluchten; en hij volgde hen. Mohammed stelde een charter op voor Medina, waarin hij aan iedereen het recht gaf te leven in vrijheid, het recht om de eigen gebruiken en religie te behouden, zonder angst voor vervolging of onrechtvaardige behandeling; de enige algemene verplichting was elkaar te beschermen tegen elke vijand. Het charter werd aanvaard, en voor de eerste keer in vele jaren was er vrede in Medina. Een groot deel van de bevolking van Medina bekeerde zich tot de islam; en met hun steun besliste Mohammed een oorlog te organiseren tegen zijn eigen, oude stam. Hij gebruikte het charter ook om vele niet-moslims te overtuigen hem te vergezellen, met als argument dat de Quraisj-leiders zijn vijanden waren. Hij begon met het aanvallen van karavanen uit Mekka, om de economie van Quraisj te destabiliseren. Daarop stuurden Quraisj een groot leger op hem af, dat hij versloeg. Quraisj vormden een nieuw leger om Medina te bezetten, dat Mohammed wist te verslaan door een list, namelijk door de Quraisj-leider te laten geloven dat zijn troepen onderling verdeeld waren. Na verscheidene gevechten en schermutselingen leidde Mohammed zijn troepen naar Mekka zelf. Ondertussen was zijn reputatie al zo hoog dat hij geen enkele weerstand ondervond, en hij de stad zonder bloedvergieten kon intreden. Mohammed reed meteen naar de Ka'aba, waar hij alle heiligenbeelden vernielde - behalve een schilderij waarop Jezus en Maria waren afgebeeld.

Tegenover zijn vroegere vijanden stelde hij zich milder op, en vergaf alle Quraisj-leiders op voorwaarde dat ze hem trouw zwoeren. Dan richtte hij zijn aandacht op de andere Arabische stammen. Hoewel sommigen ontstemd waren over zijn vernielingen in de Ka'aba - ze hadden het met hun eigen ogen gezien - konden ze niet tegen zijn leger op, dat veruit het grootste was dat Arabië ooit had gehad. Binnen de kortste keren was praktisch het hele Arabische schiereiland onder de controle van Mohammed; en stam na stam besloot dat Allah veel machtiger was dan hun eigen oude goden. Chadidja was gestorven in 619, voor de migratie naar Medina. Hoewel polygamie een wijdverbreide praktijk was in Arabië, had Mohammed monogaam met haar samengeleefd. Toch kreeg hij in de jaren na haar dood nog twaalf vrouwen. De meesten van hen waren volwassen weduwen met wie hij geen seksuele relaties had; door in hun onderhoud te voorzien vervulde hij de belangrijkste sociale bedoeling van polygamie. Onder deze vrouwen waren er twee joods, en één christen. Hij verwachtte van zijn echtgenotes dat ze zijn levensstijl zouden delen, die extreem ascetisch was. Hij at weinig, en zijn maaltijden waren steeds eenvoudig; hij leefde in lemen hutten, sliep op de grond, droeg oude kleren, en naaide er telkens weer lapjes op als ze versleten waren. Hij beschouwde alle materiële dingen als een lening van God; dus zodra hij iets kreeg dat hij niet meteen nodig had, gaf hij het aan de armen. Bovendien was hij nederig; hij eiste geen speciale behandeling en deelde de huishoudelijke taken met zijn vrouwen en de algemene taken met zijn volgelingen. Mohammeds overwinning op Mekka vond plaats in 630. Kort daarop werd hij ziek; en terwijl zijn leer zich over heel Arabië verspreidde, werd zijn lichaam met de dag zwakker. Hij stierf in Medina in 632, 63 jaar oud."

De Qor'ān

Deel 1: in Mekka bekend geworden hoofdstukken

1 (96) De klonter bloed^{13 14 15}

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed! Lees op in de naam van uw Heer, de Schepper,¹⁶
2. die de mens heeft gemaakt uit een klonter bloed.
3. Lees op, want uw Heer is de grootmoedigste.
4. Hij onderwees u door middel van de pen.
5. Hij leerde de mens dingen waar die nog niets van wist.
6. Maar de mens komt in opstand
7. omdat hij denkt dat hij onafhankelijk is.
8. Zijn eindbestemming ligt bij zijn Heer.¹⁷
9. Hebt u hem gezien
10. die Onze volgeling verbiedt te bidden?¹⁸
11. Wat denkt u, als Mohammed Mijn leiding volgt,
12. of mensen oproept om God te vrezen?
13. Wat denkt u, als Aboe Djāhl Mijn waarheid ontkent en zich afwendt?
14. Weet hij niet dat God alles ziet?

¹³ Ik zal in het vervolg regelmatig qor'ānexegeten als Ibn Kathir en Al-Djalalayn in Engelse vertaling citeren om verzen toe te lichten of te becommentariëren. De citaten komen uit de PDF-versie van hun gedrukte werk. De citaten worden altijd letterlijk opgenomen, dus zonder dat ik klaarblijkelijke typ- en andere fouten corrigeer, behalve als ik daar een tweede bron voor heb en als het overduidelijk is wat er hoort te staan. Dat is niet omdat ik wil laten zien dat de vertalers naar het Engels of de scanners van de teksten hun werk niet goed hebben gedaan, maar omdat ik niet het gevaar wil lopen, de betekenis van een citaat per ongeluk te veranderen. Wat ik soms wèl doe, is woordparen die door het scanproces aan elkaar vast zijn komen te staan, van de benodigde spatie voorzien. Dat zie ik niet als een verandering in het origineel. Fouten in het Engels heb ik voorzien van de opmerking "(sic, JV)".

¹⁴ Dit hoofdstuk wordt algemeen gezien als het eerste van de Qor'ān dat bekend werd. In de verzameling overleveringen, bijeengebracht door Boekhari, verliep de eerste openbaring als volgt: "Narrated 'Aishah the Mother of the faithful believers: The commencement of the (Divine) Revelation to Allah's Messenger was in the form of good righteous (true) dreams which came true like bright daylight, and then the love of seclusion was bestowed upon him. He used to go in seclusion in the cave of Hira' where he used to worship (Allah Alone) continuously for many nights before returning to (or his desire to see) his family. He used to take with him the journey food for the stay and then come back to (his wife) Khadija to take his food likewise again till suddenly the Truth descended upon him while he was in the cave of Hira'. The angel came to him and asked him to read. The Prophet replied, 'I do not know how to read.' The Prophet added, 'Then the angel caught me (forcefully) and pressed me so hard that I could not bear it any more. He then released me and again asked me to read and I replied, 'I do not know how to read.' Thereupon he caught me again and pressed me a second time till I could not bear it anymore. He then released me and again asked me to read but again I replied, 'I do not know how to read (or what shall I read?)'. Thereupon he caught me for the third time and pressed me, and then released me and said, 'Read in the Name of your Lord, Who has created (all that exists). Has created man from a clot (a piece of thick coagulated blood). Read! And your Lord is the Most Generous.'"" – dat zijn de eerste drie verzen van dit hoofdstuk (Sahih Al-Bukhari, 1997, deel 1, blz. 46-47). Deze passage doet enigszins denken aan het bijbelboek Jesaja, hoofdstuk 40, vers 6-8: "6 Een stem zegt: Roep! En hij zegt: Wat moet ik roepen? Alle vlees is gras en al zijn goedertierenheid als een bloem op het veld. 7 Het gras verdort, de bloem valt af, als de Geest van de HEERE erover blaast. Voorwaar, het volk is gras. 8 Het gras verdort, de bloem valt af, maar het Woord van onze God bestaat voor eeuwig" (Herziene Statenvertaling 2010).

¹⁵ De titel van dit hoofdstuk komt uit het tweede vers. De inhoud betreft de positie van de mens tegenover God; ook wordt verteld over een ongelovige Mekkaan, Aboe Djāhl.

¹⁶ Hillenbrand merkt het volgende op over het geloof van de Arabieren rond Mekka vóór de komst van de islam: "the god Hubal was associated with the **Ka'ba** – a cube-shaped building, embedded within which was a meteoric black stone – and three goddesses, Allat, al-'Uzza (both usually identified with Venus) and Manat (the goddess of fate) were especially venerated in the area around Mecca. The three Meccan goddesses were given the title of the 'daughters' of Allah, the Creator God, who was widely recognized within the peninsula. Every year markets would be held near their sanctuaries" (2015, blz. 26). De naam "Allah" bestond dus al vóór de predikingen van Mohammed en de drager ervan werd ook toen al gezien als schepper van hemel en aarde.

¹⁷ Op de dag van het laatste oordeel. Deze dag wordt in de islam bij veel namen genoemd, waaronder "the Hour, the Day of Reckoning, the Last Day, the Day of Decision, the Day of Resurrection, and the Day of Assembling" (Hillenbrand, 2015, blz. 67).

¹⁸ Dit betreft volgens Ibn Kathir Aboe Djāhl: "This was revealed about Abu Jahl, may Allah curse him. He threatened the Prophet for performing Salah at the Ka'bah" (z.j., deel 96, blz. 4).

15. Als hij niet ophoudt, zullen We hem brandmerken op zijn voorhoofd,
16. op dat leugenachtige en schuldige voorhoofd.
17. Laat hem dan zijn bondgenoten maar bij elkaar roepen;
18. Wij zullen Onze wachters van de hel roepen.
19. Gehoorzaam hem niet, Mohammed, maar kniel eerbiedig neer en zoek Gods nabijheid.

2 (68) De pen¹⁹

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Ik zweer bij de pen, en bij wat mensen ermee schrijven,
2. dat u, Mohammed, door Mijn genade niet gek bent.
3. U zult een beloning krijgen waar geen einde aan komt
4. en u hebt een goed karakter.
5. Zowel u als de ongelovigen zullen zien
6. wie van u gek is.
7. Uw Heer weet het beste wie van Zijn weg afdwalen en wie zijn leiding volgen,
8. dus luister niet naar de ongelovigen.
9. Zij zouden willen dat u compromissen met hen sluit, want dan zouden zij dat ook met u kunnen doen.
10. Luister niet naar een verachtelijke man – die altijd klaarstaat met valse beloften,
11. iemand die roddelt en belastert,
12. het goede tegenhoudt, die de geboden overtreedt en zondigt,
13. die gewelddadig en wreed is, en bovendien van lage afkomst –,
14. alleen omdat hij rijk is en kinderen heeft.
15. Wanneer hij Onze woorden hoort, zegt hij: “Dat zijn sprookjes van vroeger.”
16. We zullen hem spoedig brandmerken op zijn snuit.
17. We zullen de ongelovigen op de proef stellen zoals We dat hebben gedaan met de eigenaars van een tuin, die zwoeren dat ze vroeg in de morgen het fruit van die tuin zouden gaan plukken.
18. Ze zeiden er niet bij: “Zo God wil.”
19. Toen, terwijl ze sliepen, zorgde uw Heer ervoor
20. dat de tuin werd als een stoppelveld waarvan al is geoogst.
21. De eigenaars van de tuin riepen die morgen tegen elkaar:
22. “Laten we vroeg naar de tuin gaan om het fruit te plukken.”
23. En ze gingen op weg en fluisterden tegen elkaar:
24. “Laat vandaag geen arm mens bij u toe in de tuin.”
25. Ze gingen vroeg op weg, denkend dat ze konden doen wat ze wilden.²⁰
26. Maar toen ze de tuin zagen, riepen ze: “We zijn verdwaald!”
27. “Nee! We zijn beroofd!”
28. De beste onder hen sprak: “Zei ik niet tegen jullie: ‘Waarom zeggen jullie niet “Zo God wil”?’”
29. Toen riepen ze uit: “God, onze Heer, bewaar ons! We hebben verkeerd gedaan.”
30. Toen gingen ze elkaar beschuldigen.
31. Ze zeiden: “Wat een ongeluk overkomt ons! We hebben de regels overtreden.

¹⁹ De titel van dit hoofdstuk is ontleend aan het eerste vers. De inhoud betreft troostende woorden voor Mohammed, een gelijkenis en het slechte gedrag van hen die geen gehoor geven aan Mohammeds preken. Jona wordt heel kort genoemd.

²⁰ En dat was: “to prevent the poor folk [from enjoying the fruit]” (Al-Jalalayn, 2008, blz. 561).

32. Maar misschien zal onze Heer ons wel een betere tuin geven dan deze. Laten we hopen dat Hij ons vergeeft.”
33. Dat was hun straf in dit leven. En hun straf in het hiernamaals zal nog veel groter zijn, begrepen ze dat maar!²¹
34. Maar de godvrezenden hebben prachtige tuinen bij hun Heer.
35. Zullen Wij moslims dan net zo behandelen als misdadigers?
36. Wat is er met u, ongelovigen? Hoe oordeelt u?
37. Hebt u een boek waarin u leest
38. dat u alles zult krijgen waar u naar verlangt?
39. Of hebt u een verdrag met Ons gesloten tot de dag van de wederopstanding, zodat u dan alles zult krijgen wat u wilt?
40. Mohammed, vraag hun wie van hen zo iets beweert.
41. Of hebben ze afgoden? Als dat zo is, laat ze dan bewijzen dat die bestaan.
42. Op de dag van het oordeel zullen ze worden opgeroepen neer te knielen, maar dat zullen ze niet kunnen.
43. Ze zullen hun ogen neerslaan en zich vernederd voelen, want ze werden ook opgeroepen te knielen toen het ze aan niets ontbrak, maar toen weigerden ze dat.
44. Laat hen die deze aankondiging afwijzen, aan Mij over. We zullen ze stap voor stap vernietigen, op zo'n manier dat ze het niet merken.
45. Ik zal ze zelfs een tijd verdragen, want Mijn plan kan niet mislukken.
46. Mohammed, vraagt u voor uzelf een beloning aan ze, zodat ze schulden hebben?
47. Of kennen ze wat onzichtbaar is, zodat ze het kunnen opschrijven?
48. Wacht geduldig op het bevel van uw Heer en wees niet als Jona die zijn Heer aanriep toen hij kwaad was.
49. Als zijn Heer niet voor hem had gezorgd, zou hij in de buik van de vis zijn blijven zitten. Nu werd hij op een dorre kust uitgespuugd en vernederd.
50. Maar zijn Heer koos hem uit en maakte hem tot een van de goede mensen.
51. Als u de ongelovigen Onze openbaringen vertelt, zouden zij u graag door de haat in hun blikken willen doen neervallen. Ze zeggen: “Hij is beslist gek.”
52. Maar dit boek is niets anders dan een vermaning voor alle wezens op de wereld.

3 (73) Hij die in een deken is gewikkeld²²

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed! U slaapt, gewikkeld in uw deken.
2. Blijf 's nachts wakker, behalve een korte tijd
3. – de helft, wat minder
4. of wat meer – en zeg de Qor'ān langzaam, vers voor vers, op.
5. Wij zullen u gewichtige woorden meedelen.
6. Het opzeggen 's nachts maakt meer indruk op u, en u zult Onze woorden beter begrijpen;

²¹ Het verhaal verteld in vers 17-33 is waarschijnlijk een van de redenen dat voor veel moslims de uitspraak “iensa-jallah” of “iensa Allah” (“zo God wil”, dus “als God het wil”) een soort stopwoord is bij uitspraken over de (verre of nabije) toekomst. De betekenis komt overeen met het christelijke “Deo volente.” De vermaning om, waar van toepassing, nooit te vergeten “zo God wil” te zeggen, is ooit ook aan Mohammed gegeven. Zie hoofdstuk 18 (“De grot”) vers 23-24 (blz. 246) en noot 839 (blz. 246).

²² Dit hoofdstuk ontleent zijn titel aan het eerste vers. De inhoud betreft onder meer aanwijzingen voor het gebed en voor een deugdzaam leven als moslim.

7. overdag bent u immers druk bezet.
8. Herhaal de naam van uw Heer in uw gebed, en wijd u volledig aan Hem.
9. Hij is de Heer van het oosten en van het westen, er is geen andere God naast Hem; vertrouw daarom op Hem als Beschermmer.
10. Verdraag geduldig wat de ongelovigen onder uw volk zeggen en mijd hen op een waardige manier.
11. Laat de rijken die Mij niet erkennen, aan Mij over. Verdraag ze nog een tijdje.
12. We houden zware boeien en een laaiend vuur voor ze gereed,
13. en eten waarin ze zullen stikken, en een pijnlijke straf
14. op de dag dat aarde en bergen zullen beven, en de bergen tot stuivende duinen zullen worden.
15. Mensen, We hebben u een boodschapper gestuurd die getuige zal zijn van uw daden, zoals we een boodschapper naar de farao²³ stuurden.
16. Maar de farao gehoorzaamde Onze boodschapper niet, daarom hebben We hem hard aangepakt.
17. Er zal een dag komen waarop zelfs de kinderen grijze haren krijgen. Hoe zult u zich daartegen beschermen als u niet in God gelooft?
18. De hemel zal uiteen splijten. God heeft dit beloofd en het zal beslist gebeuren.
19. Dit is een waarschuwing. Daarom slaat wie wil, de weg naar zijn Heer in, als God dat wil.
20. Uw Heer weet dat u, boodschapper, bijna tweederde van de nacht opblijft om te bidden, soms de helft van de nacht of een derde. Sommige van uw metgezellen doen dit ook. God bepaalt hoe lang de dag en de nacht zijn. Hij weet dat u, gelovigen, niet de hele nacht kunt bidden en dat vergeeft Hij u. Draag zoveel van de Qor'ān voor als u aankunt. Hij weet dat er onder u zieken zijn, en anderen die door het land reizen, op zoek naar Gods genade in zaken, en nog anderen die zich inspannen voor Gods zaak²⁴. Zeg dus zoveel van de Qor'ān op als doenlijk is voor u, onderhoud het gebed vijfmaal per dag, geef de verplichte aalmoezen, en sluit een goede lening af bij God door te geven aan goede werken. Voor wat u in dit leven aan goeds doet, zult u bij God rijk worden beloond. En vraag God u te vergeven, want God is vergevingsgezind en genadig.

²³ In de Qor'ān wordt steeds gesproken van "Farao", alsof het een eigennaam is. Dat is niet zo: "Farao is de titel die wordt gebruikt om koningen of koninginnen (met goddelijke status) van Opper en Neder-Egypte vanaf ongeveer 1500 voor Chr. aan te geven. De term is afgeleid van de woorden per aa, hetgeen Groot Huis ofwel paleis betekent. De 'per' was oorspronkelijk het domein rondom de tempel en kon tienduizend hectare of meer beslaan. De Egyptenaren zelf noemden hun koning of koningin meestal n.sut (nesoet vert. koning)" (<https://nl.wikipedia.org/wiki/Farao>). Je kunt de koning misschien "Farao" noemen als je hem direct aanspreekt, maar zeker niet als je het óver hem hebt. Daarom heb ik in die gevallen consequent "de farao" gebruikt. In de Bijbel gebeurt dat overigens ook. Het verhaal over Mozes en de farao zal in het vervolg nog uitgebreid en herhaaldelijk terugkomen.

²⁴ De uitdrukking "zich inspannen voor" of "streven naar" Gods zaak (het inmiddels in het westen overbekende Arabische woord "jihad") wordt door de gehele Qor'ān heen gebruikt. Na de vlucht naar Medina krijgt de uitdrukking steeds meer de betekenis van "vechten voor" Gods zaak. Wikipedia schrijft: "Jihad betekent letterlijk 'inspanning gericht op het realiseren van een bepaald doel'" (<https://nl.wikipedia.org/wiki/Jihad>).

4 (74) Hij die is toegedekt²⁵

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. U, Mohammed, die met uw mantel bent toegedekt!²⁶
2. Sta op en waarschuw de mensen,
3. vertel over de grootheid van uw Heer
4. en reinig uw kleren en uw hart.
5. Vermijd de afgoden,
6. geef niet iets om er meer voor terug te krijgen van de mensen of van God
7. en volbreng uw taak geduldig en standvastig.
8. Want als op de trompet wordt geblazen,
9. zal het een moeilijke dag zijn,
10. verre van gemakkelijk voor de ongelovigen.
11. Laat Mij alleen met hem die Ik naakt en alleen schiep.²⁷
12. Ik heb hem rijk gemaakt,
13. invloedrijke zonen gegeven die steeds bij hem zijn
14. en Ik heb zijn leven vlot en gemakkelijk laten verlopen.
15. En nòg wil hij dat Ik hem meer geef.
16. Dat zal Ik zeker niet doen, want hij heeft zich steeds koppig tegen Onze openbaringen verzet.
17. Ik zal hem de glibberige berg As-Sa'oad in de hel laten beklimmen.
18. Hij wikte en woog hoe hij de Qor'ān kon bestrijden, en nam een besluit.
19. Laat hij vervloekt zijn om dat besluit!
20. Nogmaals, laat hij vervloekt zijn om dat besluit!
21. Hij keek om zich heen,
22. fronste zijn voorhoofd en trok een lelijk gezicht.
23. Toen keerde hij zich af van de waarheid en gedroeg zich hooghartig.
24. Hij zei: "De Qor'ān is niet meer dan oude goochelarij,
25. het is maar het woord van een mens."
26. Ik zal hem in het vuur van de hel werpen.
27. Weet u wat het vuur van de hel is?
28. Het spaart geen zondaar en het laat niets achter.
29. Het verschroeit de huid.
30. Negentien wachters waken over het vuur.
31. We hebben uitsluitend engelen tot bewakers van het vuur gemaakt. We hebben hun aantal uitsluitend vastgesteld als beproeving voor de ongelovigen, zodat wie de Qor'ān is gegeven zekerheid zal krijgen, de gelovigen sterker zullen geloven en de mensen van

²⁵ Dit hoofdstuk ontleent zijn titel aan vers 1. In dit hoofdstuk krijgt Mohammed instructies, vertelt God hoe hij met een Qoerajsj-stamhoofd zal afrekenen en wordt het een en ander verteld over de hel.

²⁶ Volgens de overlevering was aan dit hoofdstuk geruime tijd voorafgegaan waarin Mohammed geen openbaringen ontving. Ibn Kathir licht toe: "It has been confirmed in the Sahih Al-Bukhari and Sahih Muslim on the authority of Abu Salamah that Jabir bin `Abdullah informed him that he heard the Messenger of Allah speaking about the time period (of the pause in) revelation. The Prophet said, (While I was walking I heard a voice from the sky. So I lifted my gaze towards the sky and saw the same angel who had come to me at the cave of Hira'. He was sitting on a chair between the sky and the earth. So I fled from him (in fear) until I fell down to the ground. Then, I went to my family and I said, 'Wrap me up, wrap me up. So, they wrapped me up'" (z.j., deel 74, blz. 2).

²⁷ Eigenlijk was de hier bedoelde man, Al-Walied bin al-Moeghierah al-Machzoemi, volgens de overlevering overtuigd van de waarheid van de Qor'ān. Omdat hij zijn positie als stamhoofd van de Qoerajsj echter niet kwijt wilde raken, en ook op aandringen van Aboe Djāhl, speelde hij een belangrijke rol in een lastercampagne tegen Mohammed in de eerste bedevaartperiode tijdens Mohammeds verkondiging (Ibn Kathir, z.j., deel 74, blz. 13-14). Zie voor Aboe Djāhl ook hoofdstuk 96 ("De klonter bloed") vers 9 en noot 18 (blz. 22).

de schrift²⁸ en de gelovigen niet zullen betwijfelen dat Mohammed Gods boodschapper is.²⁹ En zodat de twijfelaars en ongelovigen zullen zeggen: “Wat bedoelt God met deze gelijkenis?” Zo laat God dwalen wie Hij wil en leidt Hij wie Hij wil. Niemand kent de schepsels van uw Heer dan Hij. Het hellevuur is niets dan een waarschuwing voor de mensheid.

32. Ik zweer bij de maan,
33. bij het wijken van de nacht
34. en bij het gloren van de dageraad:
35. de hel is een groots teken,
36. een waarschuwing voor de mensen,
37. aan diegenen onder u die vooruit willen gaan en aan hen die achter willen blijven.
38. Iedere ziel staat borg voor zijn daden.
39. Maar zij die aan de rechterkant staan,³⁰
40. wonen in tuinen van gelukzaligheid en vragen elkaar
41. over de zondaars
42. “Hoe komt u in de hel?”
43. De misdadigers zullen antwoorden: “We baden niet,
44. we voedden de armen niet,
45. we kletsten mee met de kletsers,
46. en we zeiden dat de dag des oordeels niet bestond
47. tot de dood ons overviel.”
48. Zelfs als een bemiddelaar voorspraak voor ze deed, zouden ze daar niets aan hebben.
49. Wat is er met de ongelovigen dat ze zich niet laten vermanen,
50. maar voor de waarheid vluchten, als bange ezels
51. die vluchten voor een leeuw?
52. Ieder van hen wenst een eigen openbaring.
53. Dat zal niet gebeuren! Ze zijn niet bang voor het leven na de dood en voor Gods straf.
54. Werkelijk niet! Deze Qor'ān is een aansporing;
55. wie dat wil, kan gehoorzamen.
56. Maar niemand zal dat doen tenzij God het wil. Alleen Hij moet gevreesd worden en alleen Hij kan vergeven.

²⁸ De aanduiding “mensen van het boek” komt vaak voor in de Qor'ān. Dit slaat meestal op joden, christenen of beide. Tegelijkertijd wordt met “het boek” meestal gerefereerd aan de Qor'ān. Om onduidelijkheid te vermijden, heb ik de aanduiding “mensen van het boek” vertaald met “mensen van de schrift” (hetgeen sommige andere vertalers ook doen), of met “joden”, “christenen” of beide, als dat uit de context of uit de uitleg van exegeten voldoende duidelijk blijkt. Op plaatsen waar “het boek” duidelijk verwijst naar Thora, Evangelie of beide, heb ik die boeken genoemd, of ze aangeduid met “de schrift.”

²⁹ Volgens de vertaling van Al-Hilali en Khan gaat het er op deze plaats in dit vers om dat Thora, Bijbel en Qor'ān het met elkaar eens zijn over die negentien engelen: “(that this Quran is the truth as it agrees with their Books i.e. their number (19) is written in the Taurat (Torah) and the Injeel (Gospel))” (blz. 797). Ik heb in verschillende Nederlandse bijbelvertalingen echter geen vermelding van negentien engelen als bewakers van of wachters over de hel kunnen vinden. Maududi valt me hierin bij (1970, blz. 126, noot 20).

³⁰ Maududi licht toe, bij vers 8 en 9 in hoofdstuk 56 (“De onvermijdelijke gebeurtenis”): “The word *maimanah* in *ashab al-maimanah*, in the original, may have been derived from *Yamin*, which means the right hand, and also from *yumn*, which means good omen. If it is taken to be derived from *yamin*, *ashab al-maimanah* would mean: ‘those of the right hand.’ This, however, does not imply its lexical meaning, but it signifies the people of exalted rank and position. The Arabs regarded the right hand as a symbol of strength and eminence and honor, and therefore would seat a person whom they wished to do honor, on the right hand, in the assemblies. And if it is taken as derived from *yumn*, *ashab al-maimanah* would mean fortunate and blessed people. The word *mash'amah* in *ashab al-mash'amah*, in the original, is from *shu'm* which means misfortune, ill-luck and bad omen; in Arabic the left hand also is called *shuma*. The Arabs regarded *shimal* (the left hand) and *shu'm* (bad omen) as synonyms, the left hand being a symbol of weakness and indignity. If a bird flew left on the commencement of a journey, they would take it as a bad omen; if they made a person sit on their left, it meant they regarded him as a weak man. Therefore, *ashab al-mash'amah* implies ill-omened people, or those who would suffer disgrace and ignominy, and would be made to stand on the left side in the Court of Allah” (1970, blz. 298-299, noot 5 en 6).

5 (1) De opening³¹

1. In de naam van God, barmhartig en vol van genade.
2. Lof zij God, de Heer van de schepping.³²
3. Hij is barmhartig en genadig.
4. Hij is de heerser van de dag van het oordeel.
5. U alleen aanbidden wij en U alleen smeken wij om hulp.
6. Leid ons naar de juiste weg,
7. de weg van hen die U gezegend hebt – niet die van hen die Uw woede hebben opgewekt en ook niet die van hen die afgedwaald zijn.³³

³¹ Dit hoofdstuk is in de officiële, niet-chronologische volgorde van hoofdstukken het eerste van de Qor'ān en een verplicht onderdeel van de dagelijkse gebedsoefening. Het is ook het enige hoofdstuk waarin de vaste openingszin "In de naam van God, barmhartig en vol van genade" als vers 1 meetelt in de versnummering. In alle andere hoofdstukken behalve hoofdstuk 9 ("Het berouw") komt vers 1 ná deze openingszin. Hoofdstuk 9 is het enige waaraan de vaste openingszin ontbreekt.

³² Maududi spreekt van "Lord of the Universe": "Heer van het heelal". Hij licht dit als volgt toe: "The word Rab which has been translated into 'Lord' stands for (a) Master and Owner, (b) Sustainer, Provider and Guardian, (c) Sovereign, Ruler, Administrator and Organizer. Allah is the Lord of the Universe in all these senses" (1970, blz. 38 en blz. 39, noot 3). "Lord of the Universe" is ook een van de joodse benamingen voor God, zoals iedereen weet die wel eens een roman, geschreven door Chaim Potok gelezen heeft. En natuurlijk zijn het Arabische "Rab" en het joodse "Rabbi" bijna hetzelfde woord.

³³ Al-Jalalayn schrijft: "**not [the path] of those against whom there is wrath**, namely, the Jews, **and nor of those who are astray**, namely, the Christians. The subtle meaning implied by this substitution is that the guided ones are neither the Jews nor the Christians" (2008, blz. 1). Ibn Kathir is het hiermee eens: "Allah asserted that the two paths He described here are both misguided when He repeated the negation 'not'. These two paths are the paths of the Christians and Jews, a fact that the believer should beware of so that he avoids them. The path of the believers is knowledge of the truth and abiding by it. In comparison, the Jews abandoned practicing the religion, while the Christians lost the true knowledge. This is why 'anger' descended upon the Jews, while being described as 'led astray' is more appropriate of the Christians. Those who know, but avoid implementing the truth, deserve the anger, unlike those who are ignorant. The Christians want to seek the true knowledge, but are unable to find it because they did not seek it from its proper resources" (z.j., deel 1, blz. 61). Maududi houdt het algemener: "This is to show that the favored people are not those who go astray and incur the wrath of Allah, though apparently they might be enjoying the transitory good things of life" (1970, deel 1, blz. 40, noot 10). Qutb spreekt zich over deze kwestie niet uit. Uiteraard worden deze beweringen tegengesproken door gelovige joden en christenen, die er net als gelovige moslims van overtuigd zijn dat hùn geloof het enige ware is.

6 (111) De vlam³⁴

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. De handen van Aboe Lahab³⁵ en hijzelf zullen worden vernietigd.
2. Zijn rijkdom, wat hij heeft verworven en zijn kinderen zullen hem niet baten.
3. Binnenkort zal hij branden in een laaiend vuur.
4. Zijn vrouw zal het brandhout aandragen
5. met om haar hals een touw van palmvezels.³⁶

7 (81) Het oprollen³⁷

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Op de dag dat de zon wordt opgerold als een tulband,
2. de sterren worden verstrooid en hun licht verliezen,
3. de bergen in beweging komen en worden vernietigd,

³⁴ De naam van dit hoofdstuk komt van de bijnaam van 'Abd al-'Oezza, een oom van Mohammed, vanwege zijn rode gezicht: hij werd "Aboe Lahab" genoemd, "hij met een vlammend, vurig gezicht". Het hoofdstuk is kort, maar de inhoud laat niets aan duidelijkheid te wensen over: Aboe Lahab en zijn vrouw komen in de hel. Maududi licht toe: "His real name was 'Abd al-'Uzza, and he was called Abu Lahab on account of his glowing, ruddy complexion. Lahab means the flame of fire, and Abu Lahab the one with a flaming, fiery face. His being mentioned here by his nickname (Kunyat), instead of his real name, has several reasons. First, that he was better known by his nickname than by his real name; second, that the Qur'an did not approve that he should be mentioned by his polytheistic name 'Abd al 'Uzza (slave of 'Uzza); third, that his kunyat goes well with the fate that has been described of him in this Surah" (1970, blz. 617-618, noot 1).

³⁵ In dit hoofdstuk gaat het volgens de traditie en Ibn Kathir om het volgende. Mohammed werd geïnstrueerd om als eerste zijn familie te wijzen op de aanstaande straf van God voor ongelovigen. Hij beklom de berg Safa en riep: "O, de ramp van de morgen!" Dit was een alarmkreet, die werd geroepen door iemand die bij dageraad een vijandelijke stam zag aankomen. De mensen vroegen wie geroepen had, en hoorden dat het Mohammed was, waarop de stamleden van de Qoerajsj zich naar buiten haastten. Toen ze zich verzameld hadden, vroeg Mohammed aan iedere clan apart: "Als ik u zou vertellen dat er achter de heuvel een vijandelijk leger zit, klaar om u te overvallen, zou u me dan geloven?" Iedereen bevestigde dit: ze hadden hem nog nooit horen liegen. Toen zei Mohammed: "Dan waar schuw ik u dat u een zware kwelling van God tegemoet gaat." Waarop Aboe Lahab, een oom van de profeet, als eerste sprak en zei: "Val dood! Heb je ons hiervoor laten komen?" Aboe Lahab volgde de profeet als hij de Qor'an verkondigde, spotte met hem en ontkende wat hij zei. Dit alles was des te erger omdat het, zeker in die tijd, absoluut "not done" was om je familieleden in het openbaar af te vallen of tegen te werken.

³⁶ De vrouw van Aboe Lahab, Oemm Jamiel, een tante van Mohammed "[...] used to place thorns in the path of the Messenger of Allah" (Ibn Kathir, z.j., deel 111, blz. 4). Maududi voegt nog toe: "The word used for her neck is jid, which in Arabic means a neck decorated with an ornament. Sa'id bin al-Musayyab, Hasan Basri and Qatadah say that she wore a valuable necklace and used to say: "By Lat and 'Uzza, I will sell away this necklace and expend the price to satisfy my enmity against Muhammad (Allah's peace and blessings be upon him)." That is why the word jid has been used here ironically, thereby implying that in Hell she would have a rope of palm-fibre round her neck instead of that necklace upon which she prides herself so arrogantly" (1970, blz. 620, noot 5). Een andere verklaring hiervoor geeft de webpagina <http://www.muslim.org/islam/anwarqur/ch111.htm>: "Abu Lahab's wife had cut some wood in the jungle and was returning home with the bundle on her back. She had tied the rope from the bundle around her forehead to prevent it from falling. On the way back, she leant against a boulder to catch her breath. Now, the rock was high enough for the bundle to rest on it. All of a sudden, the bundle slipped from its place and moved towards the back of the rock. Unfortunately for her, this caused the rope around her forehead to slip down to her neck and as the bundle was heavy, it choked her and there and then she died of strangulation. And so that same neck around which she used to hang a necklace of jewelry was entrapped in a halter of rope which she had twisted with her own hands and thus was she destroyed".

³⁷ De naam van dit hoofdstuk is ontleend aan het eerste vers. De inhoud betreft voornamelijk een aantal eden, waarbij God zweert dat de dag van het laatste oordeel ooit zal plaatsvinden; dat de Qor'an waar is; en dat Mohammed niet gek is.

4. de zwangere kamelen alleen worden gelaten,
5. de wilde dieren bijeen worden gebracht,
6. de zeeën in brand worden gestoken en overstromen,
7. de zielen worden verenigd met de lichamen en gekoppeld aan hun gelijken,
8. het levend begraven meisjeskind wordt gevraagd
9. om welke misdaad het gedood werd,
10. de boeken met ieders daden worden geopend,
11. de hemel als een sluier wordt weggenomen,
12. het hellevuur wordt aangestoken,
13. het paradijs dicht bij hen wordt gebracht die het verdienen:
14. op die dag zal elke ziel weten wat zij aan goed en kwaad heeft verricht.
15. Ik roep de planeten tot getuigen,
16. die opkomen en ondergaan,
17. de nacht als hij eindigt
18. en de dageraad als hij aanbreekt,
19. dat deze Qor'ān het woord is van een geëerde boodschapper, Gabriël.
20. Hij is machtig en heeft een hoge plaats bij de Heer van de troon.
21. Hij wordt gehoorzaamd door de engelen en is betrouwbaar.
22. Mensen, uw metgezel Mohammed is niet krankzinnig.
23. Hij heeft Gabriël aan de heldere horizon gezien.
24. Hij houdt het onzienlijke niet koppig verborgen
25. en de Qor'ān is niet het woord van de vervloekte Satan,
26. dus welke kant zult u opgaan?
27. De Qor'ān is uitsluitend een aansporing voor de schepping,
28. voor wie onder u de rechte weg willen bewandelen.
29. Maar dat zult u alleen willen als God het wil, de Heer van het heelal.

8 (87) De Allerhoogste³⁸

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Prijs de Naam van uw Heer, de Allerhoogste,
2. Die alles heeft gemaakt in de juiste verhoudingen en de beste vormen
3. en alles heeft voorbestemd en tot zijn bestemming leidt.
4. Hij heeft de weidegronden en het gewas voortgebracht,
5. en doet die dan tot stoppels verdorren.
6. Wij zullen u, Mohammed, de Qor'ān doen voordragen zodat u die niet vergeet,
7. behalve als God dat wil. Hij kent wat openbaar is en wat geheim is.
8. We zullen het gemakkelijk voor u maken om het juiste te doen.
9. Vermaan daarom de mensen waar dat zin heeft.
10. Wie God vreest, zal zich laten vermanen,
11. maar de ongelukkige zal er afstand van nemen.
12. Hij zal het grote hellevuur binnengaan,
13. waarin hij niet zal sterven en niet leven.
14. Slagen zal hij die zich zuivert van zonde en rijkdom,
15. de naam van zijn Heer onthoudt en bidt.

³⁸ Ook dit hoofdstuk ontleent zijn titel aan het eerste vers. De inhoud betreft God als Schepper, aansporingen aan Mohammed en het lot van gelovigen en ongelovigen in het hiernamaals.

16. Maar mensen! U geeft de voorkeur aan het leven in deze wereld,
17. hoewel het leven in het hiernamaals beter is, en langer duurt.
18. Dit wordt al in vroegere boeken vermeld,
19. de boeken van Abraham en Mozes.³⁹

9 (92) De nacht⁴⁰

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Ik zweer bij de nacht als hij toedekt,
2. bij de dag als hij verschijnt
3. en bij Hem die man en vrouw schiep:
4. mensen, u streeft werkelijk verschillende doelen na.
5. Wat hem betreft die aalmoezen geeft, God vreest
6. en gelooft in het paradijs,
7. zijn weg tot geluk zullen Wij effenen.
8. Maar voor hem die gierig is, denkt dat hij God niet nodig heeft
9. en Gods beloning verwerpt,
10. zullen We de weg naar ontbering vergemakkelijken.
11. Hij zal niets hebben aan zijn rijkdom als hij tenondergaat.
12. Het is beslist aan Ons om de weg te wijzen.
13. Ons behoren zowel het hiernamaals toe als het leven in deze wereld.
14. Mensen, Ik waarschuw u voor een laaiend vuur.
15. Alleen de ellendigste zal daarin lijden,
16. hij die de waarheid ontkent en die de rug toekeert.
17. De vroomste en gehoorzaamste zal het vuur kunnen vermijden,
18. hij die zich zuivert door zijn rijkdommen weg te geven,
19. niet omdat hij iemand een gunst wil bewijzen waarvoor hij later moet worden beloond,
20. maar alleen omdat hij verlangt het gezicht te zien van zijn Heer, de Allerhoogste, in het paradijs.⁴¹

³⁹ Het boek van Mozes is de Thora, maar een boek van Abraham? Tollens schrijft echter, de Duitse vertaler Ullmann citerend: "Ook de Rabbijnen schrijven Abraham boeken toe, namelijk het boek Jezirah" (1859, blz. 646, noot 1). Kramers c.s zijn voorzichtiger: "Het is niet precies duidelijk wat er bedoeld wordt met de bladen (*ṣuḥuf*) van Abraham" (2003, blz. 523, noot 1). Al-Jalalayn daarentegen spreekt zelfs van "the ten scrolls of Abraham" (2008, blz. 610). Qutb schrijft simpelweg: "The basics of the grand faith contained in this sūrah are the same old basic facts outlined in the ancient scriptures of Abraham and Moses" (1951-1961, deel 18, blz. 134). Maududi schrijft bij vers 36 van hoofdstuk 53 ("De ster"), waar eveneens naar deze boeken wordt verwezen: "As for the Books of the Prophet Abraham they have become extinct and no mention of them is found even in the holy scriptures of the Jews and Christians" (1970, blz. 227, noot 36). Wikipedia schrijft over de door Tollens genoemde toeschrijving: "**Sefer Jetzira** (Boek der Schepping) is een joods boek waarvan het auteurschap traditioneel wordt toegeschreven aan de aartsvader Abraham. Het is een kabbalistische tekst waarin veel magische zaken beschreven worden. De Sefer Jetzira (ook: Sefer Jetzirah en andere varianten) is een korte enigmatische joods-gnostische tekst van niet meer dan 2000 woorden. De Sefer Jetzira handelt over de symboliek van getallen en de letters van het Hebreeuwse alfabet. Het boek werd foutief toegeschreven aan Abraham waardoor het soms "*Otiejot de Awraham Awinoe*" ("Alfabet van Onze Vader Abraham") genoemd werd. Het verscheen tussen de 3e en de 6e eeuw, waar later gedeeltes werden aan toegevoegd" (https://nl.wikipedia.org/wiki/Sefer_Jetzira). Zie ook noot 934, blz. 272.

⁴⁰ Dit hoofdstuk ontleent zijn titel aan vers 1. De inhoud betreft vooral het lot van gelovigen en ongelovigen in het hiernamaals.

⁴¹ In Tollens (1859, blz. 653, noot 1) wordt een opmerking van de Engelse vertaler Sale vermeld. Volgens de overlevering zou hier Aboe Bakr bedoeld worden, die de Ethiopische slaaf Bilal Ibn Rabah' vrijkocht. Er werd gemompeld

21. Weldra zal hij tevreden zijn met zijn beloning, en zijn Heer met hem.

10 (89) De dageraad⁴²

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Ik zweer bij de dageraad,
2. bij de eerste tien nachten van Dhoe al-Hiedjah, de maand van de bedevaart,
3. bij het dubbele getal en het enkele⁴³
4. en bij de nacht die zich terugtrekt.
5. Bevatten zij voldoende bewijs voor een mens met verstand?
6. Mohammed, weet u niet hoe uw Heer tegen de 'Ād⁴⁴ is opgetreden?
7. Zij waren het volk van Iram dat hoge gebouwen met veel pilaren had gebouwd.
8. Er was geen stam die zich met Iram kon meten.
9. Weet u niet wat Hij met de Thamoed⁴⁵ heeft gedaan, die hun huizen in de rotsen in het dal Wad-iel-Qoera uithakten?
10. En met de farao, wiens legers vele palen voor hun tenten nodig hadden?
11. Zij allen tiranniseerden hun landen, overschreden in de steden alle grenzen

dat hij dat uit eigenbelang had gedaan, waarop deze verzen zouden zijn geopenbaard. Zie ook http://nl.wikipedia.org/wiki/Aboe_Bakr.

⁴² De titel van dit hoofdstuk komt uit het eerste vers. De inhoud betreft onder meer de 'Ād, de Thamoed en de farao (die hier voor het eerst kort worden genoemd en uitgebreider en op veel plaatsen in het vervolg zullen terugkeren), en de oordeelsdag.

⁴³ Ik heb voor deze weergave gekozen, en niet voor “bij het even en het oneven getal” vanwege een voetnoot in Tollens, waarin hij de Duitse vertaler Ullmann citeert (1859, blz. 647): “Onder de vele verklaringen van deze zinsnede schijnt de volgende het meest voldoende: Dubbel zijn alle geschapen wezens, daar zij een tweevoudig (mannelijk en vrouwelijk) geslacht vormen; enkel is alleen de Schepper.” Een mooie, poëtische verklaring. Deze weergave wordt ook niet tegengesproken door de letterlijke vertaling uit het Arabisch in het Engels volgens vader en dochter Ahmed: “And/by the double/even number, and the odd/singular/uneven” (Ahmed, M. en S., 1994-1995, blz. 468).

⁴⁴ Wikipedia: “Ad (also called 'Ād) is the great-grandson of Shem, son of Noah” (<https://en.wikipedia.org/wiki/%E2%80%98Ad>). Of zoals Ibn Kathir het zegt: “They are the descendants of `Ad, son of Iram, son of Sam, son of Nuh” (z.j., deel 53, blz. 36). De stamvader van het volk 'Ād zou dus van Noach afstammen. “The 'Ād are people thought to have lived in what is now eastern Yemen and western Oman, running from the Arabian Sea up into the Dhofar Mountains and to the edge of the Rub' al Khali. Some speculate that this was the first site of camel domestication. Ubar, located in 'Ād, was a major transshipment point for ancient frankincense trade” en “Some time between the 3rd and 6th century AD, the 'Ād state crumbled, in part because of a natural catastrophe that destroyed much of Ubar” (<http://www.gutenberg.us/article/WHEBN0001848522/%CA%BF%C4%80d>). Ze zouden hebben geleefd in de landstreek (nu provincie) Hadramaut, in islamitische overleveringen Ahqaf genoemd (“zandheuvels”). De 'Ād was volgens de overlevering een stam die de profeet Hoed, een nakomeling van Noach, niet had gehoorzaamd. Volgens Ibn Kathir: “[...] they used to live in trellised houses that were raised with firm pillars. They were the strongest people of their time in their physical stature, and they were the mightiest people in power. Thus, Hud reminded them of this blessing, and he directed them to use this power in the obedience of their Lord Who had created them. [...] However, they rejected and opposed him. Therefore, Allah saved him and those who believed with him from among them, and He destroyed others with a furious, violent wind” (z.j., deel 89, blz. 6).

⁴⁵ De Encyclopaedia Britannica schrijft: “Thamūd, in ancient Arabia, tribe or group of tribes that seem to have been prominent from about the 4th century bc to the first half of the 7th century ad. Although the Thamūd probably originated in southern Arabia, a large group apparently moved northward at an early date, traditionally settling on the slopes of Mount Athlab. Recent archaeological work has revealed numerous Thamūdic rock writings and pictures not only on Mount Athlab but also throughout central Arabia. The Qur'ān mentions the Thamūd as examples of the transitoriness of worldly power. Traditionally, the Thamūd were warned by the prophet Šāliḥ to worship Al-lāh, but the Thamūd stubbornly refused and as a result were annihilated either by a thunderbolt or by an earthquake. Actually, they may have been destroyed by one of the many volcanic outbreaks that have formed the far-reaching Arabian lava fields” (<http://www.britannica.com/topic/Thamud>).

12. en deden het bederf sterk toenemen.
13. Daarom geselde uw Heer hen met een bestraffing uit de hemel.
14. Uw Heer is voortdurend waakzaam.
15. Als zijn Heer de mens beproeft met eer en rijkdom, dan zegt hij: "Mijn Heer heeft mij geëerd."
16. Maar als Hij hem beproeft door hem in zijn levensonderhoud te beperken, zegt hij: "Mijn Heer heeft mij vernederd."
17. Zo is het niet.⁴⁶ Maar u bent niet vriendelijk en vrijgevig tegen de wees,
18. u spoort elkaar niet aan om de armsten en onderdrukten te voeden,
19. u verslindt hebzuchtig uw erfdeel en dat van anderen
20. en u houdt buitensporig veel van bezit.
21. Nee, als de aarde wordt verpletterd en vernietigd,
22. als uw Heer komt met de engelen, rij na rij,
23. en de hel meebrengt: op die dag zal de mens zich herinneren wat hij heeft gedaan, en wat niet. Maar wat zal hem dat baten?
24. Hij zal zeggen: "Ach! Had ik maar vast iets vooruitgestuurd voor dit leven."⁴⁷
25. Op die dag kan niemand straffen zoals Hij,
26. en niemand kan boeien zoals Hij zal doen.
27. Maar u, zekere en rustige ziel!
28. Keer terug tot uw Heer, tevreden en tevredenstellend.
29. Kom binnen met Mijn knechten
30. en betreed Mijn paradijs.

11 (93) De morgenuren⁴⁸

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Ik zweer bij het heldere morgenlicht
2. en bij de nacht, als alles stil is en toegedekt:
3. Uw Heer heeft u niet verlaten, Mohammed, en hij is niet ontevreden over u.⁴⁹
4. Uw leven in het hiernamaals zal beter zijn dan uw leven nu:
5. dan zult u tevreden zijn met wat uw Heer u heeft gegeven.

⁴⁶ Want, zoals Tollens (1859) vertaler Sale citeert: "Want aardisch geluk of aardische tegenspoed zijn geene gewisse kenteekenen van Gods gunst of misnoegen" (blz. 618).

⁴⁷ Goede daden, verricht op aarde.

⁴⁸ De titel van dit hoofdstuk is afgeleid uit de inhoud van vers 1. In het hoofdstuk zweert God dat hij Mohammed niet in de steek heeft gelaten.

⁴⁹ Maududi licht toe: "Traditions show that Revelations to the Holy Prophet (upon whom be peace) had remained suspended for some period of time. Different traditions have mentioned different durations of this period. Ibn Juraj has mentioned it to be 12 days, Kalbi 15 days, Ibn 'Abbas 25 days, and Suddi and Muqatil have stated that it extended to 40 days. In any case the period was so long that it made the Holy Prophet (upon whom be peace) sorrowful, and the opponents also had the opportunity to taunt him. For whenever a new Surah came down, the Holy Prophet would recite it before the people. Therefore, when he did not recite any new Revelation to them for quite some days, the opponents thought that the fountainhead from where the revelation came, had dried up. Jundub bin 'Abdullah al-Bajali has related that when Gabriel (peace be on him) stopped coming, the pagans started saying that Muhammad (upon whom be Allah's peace and blessings) had been forsaken by his Lord. (Ibn Jarir, Tabarani, 'Abd bin Humaid, Sa'id bin Mansur, Ibn Marduyah). Other traditions show that Umm Jamil, wife of Abu Lahab, who was an aunt of the Holy Prophet and whose house adjoined his, said to him: "It appears your satan has forsaken you." 'Aufi and Ibn Jarir have related, on the authority of Ibn 'Abbas, that when Gabriel did not visit him for several days, the Holy Prophet became anxious and distressed, and the pagans began to say that his Lord had become angry with him and had forsaken him" (1970, blz. 402, noot 3). Toen zouden deze verzen zijn geopenbaard.

6. Vond Hij u niet als wees, waarop Hij u onderdak gaf?⁵⁰
7. Vond Hij u niet misleid, waarop Hij u de weg wees?⁵¹
8. Vond Hij u niet in armoede, waarop Hij u rijk maakte?
9. Daarom: verneder en dwing de wees niet,
10. jaag de bedelaar niet weg,
11. maar vertel over de goedheid van uw Heer.

12 (94) Troost⁵²

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed, hebben Wij uw borst niet doen uitzetten,
2. de last niet opgetild
3. die zwaar op uw rug drukte
4. en uw aanzien niet verheven?
5. Werkelijk, met ontbering komt ook verlichting.
6. Na ontbering volgt werkelijk verlichting.
7. Als uw dagelijkse werk gedaan is, werk dan verder voor God
8. en richt u geheel op uw Heer.

13 (103) Het einde van de dag⁵³

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Bij de schemering aan het einde van de dag!

⁵⁰ Mohammeds vader Abdallah stierf nog vóór hij werd geboren, zijn moeder Amina bint Wahab overleed toen hij zes was. Zijn grootvader, Abd al-Muttalib, werd voogd over hem, maar stierf toen Mohammed acht was. Vervolgens heeft zijn oom, Aboe Talib, voor hem gezorgd en hem zijn leven lang gesteund. Aboe Talib overleed kort voor de vlucht naar Medina. Wikipedia schrijft over hem: “De vraag of Aboe Talib zelf moslim was, is vrij omstrede. De soennieten beweren dat hij tot zijn dood het oude geloof (polytheïsme) aanhing. De sjiïeten beschouwen hem echter als moslim, en wijzen op zijn persoonlijke inzet voor Mohammed en diens aanhangers” (https://nl.wikipedia.org/wiki/Aboe_Talib_ibn_Abdul_Muttalib). Zie onder meer ook <https://en.wikipedia.org/wiki/Muhammad>.

⁵¹ Naar de islam.

⁵² De titel slaat op het gehele hoofdstuk; het lijkt veel op het vorige. Maududi licht toe: “The aim and object of this Surah too is to console and encourage the Holy Messenger (upon whom be Allah's peace). Before his call he never had to encounter the conditions which he suddenly had to encounter after it when he embarked on his mission of inviting the people to Islam. This was by itself a great revolution in his own life of which he had no idea in his life before Prophethood. No sooner had he started preaching the message of Islam than the same society which had esteemed him with unique honor, turned hostile to him. The same relatives and friends, the same clansmen and neighbors, who used to treat him with the highest respect, began to shower him with abuse and invective. No one in Makkah was prepared to listen to him; he began to be ridiculed and mocked in the street and on the road; and at every step he had to face new difficulties. Although gradually he became accustomed to the hardships, even much severer ones, yet the initial stage was very discouraging for him. That is why first Surah Ad-Duha was sent down to console him, and then this Surah” (1970, blz. 410).

⁵³ De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1. Samen met hoofdstuk 108 (“Overvloed”, blz. 35) en hoofdstuk 110 (“De hulp”, blz. 466) is dit hoofdstuk met drie verzen het kortste in de Qor’ān. De inhoud betreft een aansporing tot geloof.

2. Werkelijk, de mens lijdt schade,
3. behalve zij die geloven, het juiste doen en elkaar tot waarheid en volharding aanspo-
ren.

14 (100) De gevechtsparden⁵⁴

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Ik zweer bij de hijgende, aanvallende gevechtsparden,
2. die vonken uit hun hoeven slaan,
3. die bij dageraad aanvallen,
4. stof en modder opwerpen
5. en als één tot het midden van de vijand doordringen.
6. Werkelijk, de mens is zijn Heer ondankbaar en ongehoorzaam;
7. hij is daar zelf getuige van.
8. Hij houdt intens van rijkdom.
9. Weet hij dan niet dat, als de inhoud van de graven wordt blootgelegd
10. en wat in zijn binnenste is, wordt onthuld en onderzocht,
11. zijn Heer op die dag⁵⁵ alles over hem zal weten?

15 (108) Overvloed⁵⁶

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed! We hebben u Al-Kauthar geschonken⁵⁷.

⁵⁴ De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1. Maududi (1970, blz. 480) vermoedt dat de verzen 1-5 van dit hoofdstuk gaan over de overvallen die de stammen in het pre-islamitische Arabië op elkaars nederzettingen pleegden. Vers 6-11 zou hierop aansluiten omdat de plunderende mens de hem door God gegeven zaken zoals paarden inzet voor egoïstische doeleinden en het vergieten van bloed, dus wordt hij daarover vermaand. Volgens Ibn Kathir (z.j., deel 100, blz. 2 e.v.) echter gaan de verzen 1-5 over overvallen die Mohammed pleegde op nederzettingen van ongelovigen, dus in het kader van de heilige oorlog. Die zijn natuurlijk in de context van de Qor'ān juist te prijzen in plaats van te veroordelen. Hoe de verzen 6-11 hierop aansluiten, wordt dan echter onduidelijk. Ik ga ervan uit dat het eerste gewelddadige treffen tussen moslims en niet-moslims plaatsvond tijdens de Slag bij Badr, die wordt gedateerd op 2 maart 624, dus ruim ná de vlucht naar Medina en het bekend worden van dit hoofdstuk. De interpretatie van Maududi lijkt me daarom de meest waarschijnlijke.

⁵⁵ De opstandingsdag.

⁵⁶ De titel van dit hoofdstuk is ontleend aan vers 1. Het is, met drie verzen, samen met hoofdstuk 103 ("Het einde van de dag", blz. 34) en hoofdstuk 110 ("De hulp", blz. 466) het kortste hoofdstuk in de Qor'ān. In de tijd dat dit hoofdstuk bekend werd, werd Mohammed in Mekka danig dwarsgezeten. Zijn niet-bekeerde stamgenoten vonden dat hij door zijn profeetschap was afgesneden van zijn gemeenschap als een boom die van haar wortels is afgesneden. De uitdrukking "afgesneden" werd ook gebruikt voor mannen zonder zonen. Mohammed had in die tijd zes kinderen: vier dochters en twee zonen. Beide zonen stierven, waarop hij nog dieper werd geminacht: hij had geen mannelijke nakomelingen meer, niemand zou zich hem later herinneren. Er waren stamgenoten die zich in zijn ongeluk verheugden. Onder die omstandigheden werd dit hoofdstuk bekend, waarin God Mohammed troost. Dit gebeurt vaker in de Qor'ān, zie bijvoorbeeld hoofdstuk 93 ("De morgenuren") op blz. 33 en hoofdstuk 94 ("Troost") daarna.

⁵⁷ Volgens de overlevering en volgens Maududi (1970, blz. 567-569) is Al-Kauthar een rivier die door het paradijs stroomt. In dit hoofdstuk is ze een symbool voor overvloed. Al-Jalalayn schrijft over Al-Kauthar: "**Abundance** — [the

2. Bid daarom tot uw Heer, gedraag u uitstekend en breng offers voor de armen.
3. In werkelijkheid is het uw vijand die achterbaks is en gemeen, die wordt geminacht en die niets goeds in zich heeft.

16 (102) De jacht naar rijkdom⁵⁸

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mensen, de jacht naar steeds meer rijkdom leidt u af,
2. tot u in uw graf terecht komt.
3. Doe dit niet! U zult spoedig beter weten.
4. Nogmaals: doe dit niet! U zult spoedig beter weten.
5. U had het niet gedaan, als u zeker had geweten
6. dat u de hel zou zien.
7. En ja, u zult haar zeker zien.
8. Op die dag⁵⁹ zult u worden ondervraagd over de zegeningen die u van uw Heer ontving.

17 (107) Het geven van aalmoezen⁶⁰

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Hebt u hem gezien die Onze godsdienst afwijst?
2. Hij stoot de wees van zich af
3. en dringt niet aan op het voeden van de armsten en onderdrukten.⁶¹
4. Het zal slecht aflopen met mensen die bidden,
5. maar hun gebeden onoplettend opzeggen,
6. met hen die ermee te koop lopen,
7. maar de behoeftigen geen liefdadigheid betonen.

name of] a river in Paradise and his [the Prophet's] pool around which his community shall gather; al-kawthar also means the abundant good [that has been given to the Prophet], such as prophethood, the Qur'ān, intercession, and the like" (2008, blz. 635).

⁵⁸ De titel van dit hoofdstuk komt uit het eerste vers. De inhoud betreft een vermaning om op te houden met het najagen van steeds meer rijkdom, want daardoor zul je in de hel terechtkomen.

⁵⁹ De dag van het oordeel.

⁶⁰ De titel van dit hoofdstuk is ontleend aan vers 7. De inhoud behelst dat het slecht zal aflopen met mensen die doen alsof ze godsdienstig zijn, maar eigenlijk huichelen. In de Qor'ān worden ze vaak "huichelaars" (Eng. "hypocrites") genoemd.

⁶¹ Enkele qor'ānexegeten zijn van mening dat het hier om Aboe Djāhl gaat, die al eerder werd genoemd in onder meer hoofdstuk 96 ("De bloedklonter"). Ibn Kathir noemt hem niet, Maududi wel, Al-Jalalayn denkt nog iets anders: "[...] this was revealed regarding al-'Āṣī b. Wā'il or al-Walīd b. al-Mughīra" (2008, blz. 605).

18 (109) De ongelovigen⁶²

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed, zeg: “Ongelovigen,⁶³
2. ik aanbid niet wat u aanbidt
3. en u aanbidt niet wat ik aanbid.
4. Noch zal ik aanbidden wat u hebt aanbeden
5. en evenmin zult u aanbidden wat ik aanbid.
6. Uw godsdienst is voor u en mijn godsdienst is voor mij.”⁶⁴

19 (105) De olifant⁶⁵

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed, hebt u niet overwogen hoe uw Heer heeft afgerekend met de bezitters van de olifanten?⁶⁶

⁶² Dit hoofdstuk haalt zijn titel uit vers 1. Dit bekende korte hoofdstuk gaat volgens de overlevering in principe over elke “ongelovige” (niet-moslim) op aarde, maar het was ten tijde van de bekendwording vooral gericht op Mohammeds stamgenoten, de Qoerajsj. De stamhoofden hadden aanvankelijk nog hoop dat ze tot een vergelijk met Mohammed zouden kunnen komen. Ze zouden hem tot leider kiezen, rijk maken, elke vrouw geven die hij wilde, als hij maar ophield met kwaad te spreken van hun goden. Ze zouden hem ook hebben uitgenodigd een jaar lang hun goden te aanbidden, waarop zij een jaar lang de god van Mohammed zouden aanbidden (Maududi, 1970, blz. 582-583). Toen werd dit hoofdstuk bekend. Het gaat niet over religieuze tolerantie, zoals tegenwoordig vaak gedacht wordt, maar integendeel over de plicht van iedere moslim om afstand te nemen van iedere andere godsdienst dan de islam en de daarbij behorende gebruiken. Verschillende overleveringen vertellen dat Mohammed het voordragen van dit hoofdstuk, bijvoorbeeld bij het naar bed gaan, als een middel beschouwde dat de geest van de gelovige immuniteit verschafte tegen polytheïstische denkbeelden (Maududi, 1970, blz. 584).

⁶³ Ibn Kathir licht toe: “[...] includes every disbeliever on the face of the earth, however, this statement is particularly directed towards the disbelievers of the Quraysh. It has been said that in their ignorance they invited the Messenger of Allah to worship their idols for a year and they would (in turn) worship his God for a year. Therefore, Allah revealed this Surah [...]” (z.j., deel 109, blz. 3).

⁶⁴ Al-Jalalayn merkt op: “[...] this was [revealed] before he was commanded to wage war [against the idolaters]” (2008, blz. 637). Ik neem aan dat Al-Jalalayn bedoelt dat dit vers wordt opgeheven door het “zwaardvers” (hoofdstuk 9, vers 5): “Als de heilige maanden voorbij zijn, doodt de polytheïsten dan waar u ze ook vindt, grijp ze, beleger ze en wacht ze bij elke hinderlaag op. Maar als ze berouw hebben, het gebed onderhouden en de armenbelasting betalen, laat ze dan met rust. God is vergevingsgezind en genadig” (zie blz. 455). Binnen de islam bestaat er verschil van mening over of een vers kan worden opgeheven door een later bekend geworden vers dat het eerste tegenspreekt (“abrogatie”); de lezer zal daar nog voorbeelden van tegenkomen. Het zwaardvers is in deze discussie, om begrijpelijke redenen, een heet hangijzer. Bovendien schrijft Al-Jalalayn over “the idolaters” in het algemeen, zonder deze verder te specificeren; dan kan de uitspraak wel slaan op iedere niet-moslim ter wereld. Ook over wie, laten we zeggen, de “doelgroep” van het zwaardvers vormen, zijn de meningen echter verdeeld. Ik zal me niet in deze controverse mengen, maar het wel vermelden als ik, bij Al-Jalalayn of anderen, een opmerking als de bovenstaande vind.

⁶⁵ De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1. Volgens de overlevering heeft dit hoofdstuk betrekking op het leger van Abraha, christelijk heerser over Jemen, die met een leger van duizenden mannen en één of meer olifanten in 570 de Ka'aba wilde verwoesten nadat de kolossale kathedraal die hij in Sana'a had gebouwd, was ontheiligd, naar hij aannam door stamleden van de Qoerajsj uit Mekka. Abdoel Moettalib, de latere vader van Mohammed, zou tot God hebben gebeden of die Zijn huis (dat toen nog vol afgodsbeelden stond) wilde beschermen. De olifant die het leger van Abraha aanvoerde, Mahmoed, zou zijn neergeknield toen men bij Mekka aankwam en hebben geweigerd om verder te gaan. Ook zouden vogels het leger hebben bekogeld met stenen, waarop de soldaten acuut ziek werden en stierven. Vijftig dagen na deze gebeurtenis zou Mohammed zijn geboren. Overigens betekent de naam van de olifant, Mahmoed, “de geprezenen” (<https://nl.wikipedia.org/wiki/Mahmoed>). Maududi (1970, blz. 528-535) vertelt het verhaal zeer uitgebreid. Al-Jalalayn is veel korter van stof maar wel “grafisch”. Hij parafraseert vers 1, zie hieronder.

2. Heeft Hij hun samenzwering niet te gronde gericht
3. en zwermen vogels op ze af gestuurd,
4. die stenen van harde, gebakken klei naar ze gooiden?
5. Daardoor werden zij als een afgegraasd stoppelveld.

20 (113) De dageraad⁶⁷

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed, zeg: "Ik zoek mijn toevlucht bij Hem die de dageraad heeft gemaakt,
2. tegen het kwade van de wezens die Hij heeft gemaakt,
3. tegen het kwade van de duistere nacht die zich verspreidt,
4. tegen het kwade van hen die op knopen blazen⁶⁸
5. en tegen het kwade van de jaloerse mens die me benijdt."

21 (114) De mensheid⁶⁹

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed, zeg: "Ik zoek mijn toevlucht bij Hem die de mensen heeft gemaakt,
2. de Koning en Eigenaar van de mensen,
3. de God van de mensen,
4. tegen het kwaad van hem, de duivel, die fluistert en wegsluipt,
5. die fluistert in de harten van de mensen,
6. in de harten van djinns en mensen."

⁶⁶ Al-Jalalayn: "***Have you not considered*** (an interrogative meant to provoke marvel, in other words, 'marvel at') ***the way in which your Lord dealt with the Men of the Elephant?***, who was named Maḥmūd, and the men were Abraha, King of Yemen and his troops. He had built a church in Ṣan'ā' in order to divert pilgrims away from Mecca to it. A man from among the Banū Kināna defecated in it and stained its prayer niche with a deflowered virgin's blood, in contempt of it. Abraha then swore that he would knock down the Ka'ba. So he approached Mecca with his troops riding Yemeni elephants with Maḥmūd at the vanguard. But when they turned to destroy the Ka'ba, God unleashed upon them what He relates in His words:" hetgeen slaat op de verzen 2-5 (2008, blz. 633). Dit citaat laat zien hoe Al-Jalalayn zijn uitleg vormgeeft. Hij citeert een qor'ānvers en weeft er dan zijn commentaar doorheen. Al-Jalalayn onderscheidt in zijn qor'ānuitleg de eigenlijke tekst van het vers van zijn commentaar door de eigenlijke tekst vet en cursief af te drukken. Hij is de enige van de exegeten die ik heb geraadpleegd, die dit doet. De anderen citeren een qor'ānvers en geven dan, apart, commentaar. Al-Jalalayn is bij mijn weten ook de enige die vaak uitgebreid aandacht besteedt aan de grammatica van het Arabisch in de Qor'ān. Ik heb dergelijke uitweidingen, of misschien moet je zeggen, "motiveringen", bijna altijd weggelaten. Ik neem aan dat ze interessant zijn voor iemand die Arabisch spreekt, maar dat is hier niet aan de orde.

⁶⁷ De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1. De inhoud betreft een soort formule voor Mohammed om zijn toevlucht bij God te zoeken.

⁶⁸ Heksen. Zie bijvoorbeeld Ibn Kathir, z.j., deel 113-114, blz. 7.

⁶⁹ De titel van dit hoofdstuk is afgeleid van de woorden "de mensen" in vers 1. Zie voor de inhoud noot 67 op blz. 38.

22 (112) De zuiverheid⁷⁰

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed, zeg: "Hij is God, Één."⁷¹
2. Hij is Zichzelf genoeg en alles is afhankelijk van Hem.
3. Hij heeft niet verwekt en is niet geboren.
4. Zijn gelijke bestaat niet."

23 (53) De ster⁷²

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Ik zweer bij de ster als ze ondergaat,⁷³
2. uw metgezel Mohammed is niet misleid, heeft niet gefaald
3. en spreekt niet omdat hij dat zelf wil.
4. Hij wordt uitsluitend geïnspireerd door Onze openbaring.
5. Hij werd onderwezen door de machtige Gabriël
6. die kracht en wijsheid bezit. Gabriël richtte zich op
7. en stond hoog aan de horizon.
8. Daarna kwam hij dichterbij en daalde af
9. tot hij nog maar twee booglangtes verwijderd was, of nog dichterbij.
10. Toen openbaarde Gabriël Gods openbaring aan Gods dienaar.
11. Mohammeds hart loog niet over wat hij zag.⁷⁴

⁷⁰ De titel van dit hoofdstuk heeft betrekking op de zuiverheid van het ware geloof in de Éne God. Maududi formuleert als volgt wat en hoe de mensen aan het begin van Mohammeds prediking geloofden: "The idolatrous polytheists were worshiping gods made of wood, stone, gold, silver and other substances. These gods had a form, shape and body. The gods and goddesses were descended from each other. No goddess was without a husband and no god without a wife. They stood in need of food and drink and their devotees arranged these for them" (1970, blz. 626). Maududi levert ook over dat leden van de Qoerajsj, polytheïsten, joden en christenen Mohammed gevraagd zouden hebben naar eigenschappen of afstamming van de god die hij aanbad (1970, blz. 623-625). Toen zou dit hoofdstuk bekend zijn geworden.

⁷¹ Over dit vers zou Mohammed, zo levert Ibn Kathir over, gezegd hebben: "By He in Whose Hand is my soul, verily it is equivalent to a third of the Qur'an" (z.j., deel 112, blz. 3).

⁷² De titel van dit hoofdstuk komt uit het eerste vers. Tot en met vers 18 maakt God duidelijk dat Mohammed waarachtig is in wat hij zegt en doet; dan worden de ongelovigen toegesproken. Ook komen de straffen die God aan vroegere ongelovige volken of stammen heeft uitgedeeld, kort aan de orde.

⁷³ Zou het hier om een specifieke ster kunnen gaan? Maududi schrijft: "In the original the word "*an-najm*" has been used. Ibn `Abbas, Mujahid and Sufyan Thauri opine that it implies the Pleides. Ibn Jarir and Zamakhshari have held this same interpretation as preferable, for in Arabic when the word *an-najm* is used absolutely it usually implies the Pleides. Suddi says that it implies Venus; and Abu `Ubaidah, the grammarian, holds that here the word *an-najm* has been used generically so as to express this idea: "When the day dawned, and the stars set." In view of the context we are of the opinion that this last interpretation is more preferable" (1970, blz. 206, noot 1). Al-Jalalayn en Ibn Kathir denken ook aan de Plejaden, ofwel het Zevengesternte of de open sterrenhoop M45, in het sterrenbeeld Stier.

⁷⁴ Ibn Kathir schrijft: "Imam Ahmad recorded that Abdullah bin Mas`ud said, "The Messenger of Allah saw Jibril in his original shape having six hundred wings, each wing filling the side of the horizon, with a colorful array, and pearls and rubies falling from each wing as much as only Allah knows." Only Imam Ahmad collected this Hadith. Imam Ahmad recorded that `Abdullah bin `Abbas said, "The Prophet asked Jibril to appear himself to him in his original shape and Jibril said to him, 'Invoke your Lord.' The Prophet invoked his Lord the Exalted and Most Honored, and a great huge figure appeared to him from the east and kept rising and spreading. When the Prophet saw

12. Ongelovigen, wilt u dan met hem redetwisten over wat hij zag?
13. Hij heeft Gabriël ook bij een andere afdaling gezien:⁷⁵
14. bij de lotusboom aan het einde van de menselijke kennis,
15. waar de schuilplaats is, de tuin met bomen.
16. Toen de lotusboom geheel werd bedekt,⁷⁶
17. wendde Mohammed zijn ogen niet af en hij overschreed de grenzen van de waarheid niet.
18. Hij heeft werkelijk de grootste tekenen van zijn Heer gezien.
19. Hebt u, polytheïsten, nagedacht over Al-Lāt en Al-'Oezza,
20. en over de derde, Manāt?⁷⁷

Jibril in his original shape, he was knocked unconscious. Jibril came down and revived the Prophet and wiped the saliva off of his cheeks." Only Ahmad collected this Hadith" (z.j., deel 53, blz. 7).

⁷⁵ Vers 13-18 gaan over Mohammeds nachtelijke hemelreis. Hierin zou hij, gezeten op het hemelse dier Boeraaq, samen met Gabriël eerst naar Jeruzalem zijn gevlogen, daar hebben gebeden en toen een tocht door de zeven hemelen hebben gemaakt, waarbij Mohammed de profeten vóór hem ontmoette. Volgens

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Nachtreis> : "Ten slotte zou Mohammed God hebben ontmoet. God zei tegen Mohammed dat de moslims 50 keer per dag de salat moesten verrichten. Toen Mohammed met dit nieuws in de zesde hemel arriveerde, stuurde Musa hem terug naar God; 50 keer zou te moeilijk zijn voor de gelovigen. Mohammed keerde op verzoek van Musa terug naar God en hem werd een tienmaal-dagelijkse salat meegegeven. Musa vond dit nog steeds te veel, dus Mohammed kwam een derde maal bij God. Ditmaal gaf God een vijfmaal-dagelijkse salat. Toen Mohammed bij Musa kwam en Musa hem zei dat dit nog steeds te veel was, zei Mohammed zich te schamen nog een keer terug te keren naar God om nog minder te vragen. Vanaf dat moment zouden moslims verplicht zijn vijfmaal per dag de salat te verrichten" ("Musa" is in het westen bekend als Mozes). Dit onderhandelen van een mens met God doet me denken aan het bijbelverhaal over Abraham die God vraagt om Sodom te sparen als er 50 "rechtvaardigen" in de stad zijn. God stemt toe, waarop Abraham gaat onderhandelen: als er nu 45 zijn? 40? Uiteindelijk worden God en Abraham het eens over tien: als er tien rechtvaardigen in Sodom wonen, zal God de stad niet vernietigen (Genesis 18:20-33). Maar dat blijkt niet het geval te zijn: er wonen nog niet eens tien rechtvaardigen.

⁷⁶ Volgens verschillende exegeten: "met vliegende schepsels en andere wezens" (Al-Jalalayn, 2008, blz. 512), met "engelen, Gods licht en spectaculaire kleuren" (Ibn Kathir, z.j., deel 53, blz. 13), met "gouden vlinders" (Abdullah bin Masud, aangehaald door Ibn Kathir, z.j., deel 53, blz. 13). Qutb treedt niet in bijzonderheden (1951-1961, deel 16, blz. 210); Maududi schrijft: "That is, 'its Splendor and Glory exceeds all description. The Divine Glory and effulgence was such as can neither be conceived by man nor can any human language depict it adequately" (1970, blz. 214, noot 12).

⁷⁷ Drie vrouwelijke afgoden waarvan sommigen beweerden dat het dochters van God waren; zie het volgende vers. De "Oxford Islamic Studies Online" schrijft over Al-Lāt: "One of three pre-Islamic goddesses worshiped at the Kaaba in Mecca prior to the rise of Islam. The name means "goddess." Identified as "daughter of Allah," since she was supposed to be the offspring of Allah's marriage to a jinn, but she may have been considered consort to Allah. Usually represented in human shape. The idol representing her was destroyed in 630 when Muhammad and Muslims conquered Mecca" (<http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e1332>). Wikipedia schrijft over Al-'Oezza: "Al-'Uzzá [...] was one of the three chief goddesses of Arabian religion in pre-Islamic times and was worshiped by the pre-Islamic Arabs along with Allāt and Manāt. Al-'Uzzá was also worshipped by the Nabataeans, who equated her with the Greek goddess Aphrodite Ourania (Roman Venus Caelestis). A stone cube at at-Tā'if (near Mecca) was held sacred as part of her cult. [...] Al-'Uzzá, like Hubal, was called upon for protection by the pre-Islamic Quraysh. "In 624 at the 'battle called Uhud', the war cry of the Qurayshites was, "O people of Uzzá, people of Hubal!" (<https://en.wikipedia.org/wiki/Al-%E2%80%98Uzz%C3%A1>) en over Manāt: "Manāt [...] also transliterated as manāh) was one of the three chief goddesses of Mecca. The pre-Islamic Arabs believed Manāt to be the goddess of fate. She was known by the cognate name Manawat to the Nabataeans of Petra, who equated her with the Graeco-Roman goddess Nemesis, and she was considered the wife of Hubal. There are also connections with Chronos of Mithraism and Zurvan mythology. The *Book of Idols* describes her: The most ancient of all these idols was Manāt. The Arabs used to name [their children] 'Abd-Manāt and Zayd-Manāt. Manāt was erected on the sea-shore in the vicinity of al-Mushallal in Qudayd, between Medina and Mecca. All the Arabs used to venerate her and sacrifice before her. The Aws and the Khazraj, as well as the inhabitants of Medina and Mecca and their vicinities, used to venerate Manāt, sacrifice before her, and bring unto her their offerings... [...] The ruling tribes of al-Madinah, and other Arabs, continued to worship Manat until the time of Muhammad. The temple of Manat was raided and the idol was destroyed on the orders of Muhammad" (<https://en.wikipedia.org/wiki/Man%C4%81t>). Het "Book of Idols", dat Wikipedia citeert, geschreven door "the Arab scholar Hisham Ibn Al-Kalbi (737-819), describes gods and rites of Arab religion. The text is critical of pre-Islamic religion and decries the state of religious corruption which the Arabs had supposedly descended to since the founding of the Kaaba" (https://en.wikipedia.org/wiki/Book_of_Idols). Al-Lāt, Al-'Oezza en Manāt speelden ook een rol bij de zogenaamde

21. Wilt u zelf zonen hebben, en God dochters geven?
22. Dat zou een onrechtvaardige toedeling zijn.
23. Dit zijn maar namen die u en uw voorouders hebben bedacht. God heeft er geen bewijs voor gegeven. De ongelovigen raden maar wat en volgen alleen hun verlangens, hoewel ze de leiding van hun Heer al hebben ontvangen.
24. Krijgt de mens alles waar hij naar verlangt?
25. Nee, want het hiernamaals en het leven nu behoren toe aan God.
26. Hoeveel engelen er ook in de hemelen zijn, hun bemiddeling zal niets uitmaken, behalve als God die toestaat en goedkeurt voor wie hij wil.
27. Zij die niet in het hiernamaals geloven, geven de engelen vrouwelijke namen,
28. maar daar weten ze niets van. Ze raden maar wat, en raden betekent niets tegenover de waarheid.
29. Keer u daarom af, Mohammed, van hen die niet aan Ons denken en die alleen naar dit wereldse leven verlangen:
30. ze weten niet beter. Uw Heer weet werkelijk wie van Zijn pad is afgeleid en Hij weet werkelijk wie goed is geleid.
31. Alles in de hemel en op aarde is van God, zodat Hij de daden van hen die kwaad hebben gedaan, kan vergelden en de daden van hen die goed hebben gedaan, met goedheid kan belonen.
32. Voor hen die de ergste zonden en schaamtevolle daden vermijden en alleen kleine overtredingen begaan, is uw Heer zeer vergevend.⁷⁸ Hij kende u al toen Hij u voortbracht uit de aarde en toen u nog een embryo was in het binnenste van uw moeder. Prijs uzelf dus niet omdat u rechtvaardig denkt te zijn. Hij kent de gehoorzamen het beste.
33. Hebt u, Mohammed, Walied bin Moeghirah gezien die zich afwendt,
34. die weinig geeft en vrekkig is?
35. Kent hij de toekomst, zodat hij die kan voorspellen?
36. Of is hij niet bekend met de geschriften van Mozes
37. en van Abraham, die zich aan alle geboden hield?⁷⁹
38. Dat geen zondaar de last van een ander zal dragen⁸⁰
39. en dat de mens alleen zal krijgen waar hij zich voor inspant?
40. Dat zijn inspanning zal worden gezien
41. en dat die volledig zal worden vergoed?
42. Dat uw Heer uiteindelijk alle dingen kent,
43. dat Hij laat lachen en huilen
44. en dat Hij laat sterven en herleven?
45. Dat Hij de paren heeft gemaakt, het manlijke en het vrouwelijke,
46. uit een uitgestorte druppel zaad?
47. Dat het hiernamaals van Hem afhangt,
48. dat Hij het is die rijkdom en voldoening geeft

duivelsverzen, een controversieel onderwerp binnen de islam. Zie ook hoofdstuk 22 ("De bedevaart") vers 52 en noot 1497 op blz. 425. De geïnteresseerde lezer verwijst ik verder naar <https://nl.wikipedia.org/wiki/Duivelsverzen>.

⁷⁸ Onder die kleine overtredingen vallen bijvoorbeeld kijken, naar iemand toe lopen om te kussen en aan te raken. Zolang het niet tot geslachtsgemeenschap komt, is het een kleine overtreding waarvoor vergeving mogelijk is. Onder "kleine overtredingen" kunnen ook vallen: denken aan het plegen van een misdaad, maar het niet werkelijk doen; en het werkelijk begaan van een zonde, maar slechts voor korte tijd. Ibn Kathir licht toe: "Ibn Jarir recorded that Ibn Mas'ud said, "The eyes commit Zina by looking, the lips by kissing, the hands by transgressing, the feet by walking, and the sexual organ either materializes all of this or not. When one commits sexual intercourse, he will be someone who committed Zina. Otherwise, it is Al-Lamam"" (Ibn Kathir, z.j., deel 53, blz. 25). Hierbij is "Al-Lamam" een kleine overtreding, en "Zina" (potentieel) een grote.

⁷⁹ Zie noot 39 op blz. 31.

⁸⁰ Dat blijkt niet altijd zo te zijn, hoewel het op verschillende plaatsen in de Qor'ān wel zo wordt gesteld. Zie hoofdstuk 16 ("De bij") vers 25 op blz. 254.

49. en dat Hij de Heer van Sirius is?⁸¹
50. Dat Hij het oude volk 'Ād⁸² vernietigde
51. en het volk Thamoed?⁸³ Geen van hen werd gespaard,
52. net zomin als eerder het volk van Noach. Dat was nog onrechtvaardiger en tirannieker dan zij.
53. En Hij verwoestte de steden Sodom en Gomorra, keerde ze ondersteboven,
54. zodat ze werden bedekt.⁸⁴
55. Mens, over welke zegeningen van uw Heer wilt u dan redetwisten?
56. Dit is een waarschuwing zoals eerdere waarschuwingen.
57. De wederopstanding nadert,
58. die niemand behalve God kan ontsluiëren.
59. Bent u verbaasd over deze kennisgeving?
60. En u lacht en huilt niet
61. en u zingt en bent trots?
62. Werp u voor God ter aarde en aanbid Hem.⁸⁵

24 (80) Hij fronste⁸⁶

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Mohammed fronste zijn voorhoofd en wendde zich af,
2. omdat de blinde man naar hem toe was gekomen.
3. Hoe kon u weten of hij zich niet wilde zuiveren,
4. of wilde worden onderwezen om daarmee zijn voordeel te doen?
5. Aan hem die zelfgenoegzaam is,
6. schenkt u aandacht,
7. hoewel het niet uw schuld is als hij zich niet zuivert.
8. Maar van iemand die naar u toe komt, de waarheid nastreeft

⁸¹ Sirius, of de Hondster, die volgens Ibn Kathir door de heidense Arabieren werd aanbeden: "Ibn `Abbas, Mujahid, Qatadah and Ibn Zayd said about Ash-Shi`ra that it is the bright star, named Mirzam Al-Jawza' (Sirius), which a group of Arabs used to worship" (z.j., deel 53, blz. 36).

⁸² Zie noot 44 (blz. 32).

⁸³ Zie noot 45 (blz. 32).

⁸⁴ Het is niet duidelijk met wát: sommigen denken "stenen" (die uit de hemel vielen), anderen "water" (van de Dode Zee). Het eerste denkt Ibn Kathir: "Allah turned their cities upside down over them and sent on them stones of Sijjil" (z.j., deel 53, blz. 37), het laatste vermoedt Maududi: "the waters of the Dead Sea, which spread over their settlements after they had sunk underground, and cover the region even till this day" (1970, blz. 234, noot 46). Op wat "Sijjil" is, gaat Ibn Kathir niet in. Het verhaal over Sodom en Gomorra zal in het vervolg uitgebreider en herhaaldelijk terugkomen. Overigens worden de twee steden nergens in de Qor`ān met name genoemd. Alle door mij geraadpleegde uitleggers zijn het er echter over eens dat het om deze twee steden gaat, die ook in de Bijbel worden genoemd. Daarom vond ik het gerechtvaardigd om "Sodom en Gomorra" of alleen "Sodom" (Lots woonplaats) te schrijven waar dat van toepassing was.

⁸⁵ Dit zou het eerste hoofdstuk zijn waarin wordt gesteld dat moslims moeten knielen tijdens het bidden (Maududi, 1970, blz. 197).

⁸⁶ De titel van dit hoofdstuk is afgeleid uit vers 1. Volgens Maududi (1970, blz. 237-238) betreffen de verzen 1-10 van dit hoofdstuk een vergadering van Mohammed met enkele vooraanstaande Qoerajitische leiders, die hij tot de islam probeerde te bekeren. Middenin het gesprek verscheen de blinde Abd Allah ibn Oemm Maktoem, een heel vroege bekeerling, die Mohammed dringend om uitleg vroeg over iets betreffende de islam. Mohammed vroeg de man even te wachten, of hij negeerde hem – hierover verschillen de meningen –, maar in ieder geval fronste hij en wendde zich af. Hierna werd dit hoofdstuk bekend. Volgens Al-Jalalayn gaat het verhaal als volgt verder: als de blinde man na dit vooral bij hem kwam, zei de profeet tegen hem: "Groeten aan hem voor wie God mij een verwijt heeft gemaakt!" en spreidde vervolgens zijn mantel voor hem uit op de grond (2008, blz. 596).

9. en God vreest,
10. laat u zich afleiden.
11. Doe dat niet! Deze Qor'ān is een vermaning;
12. wie dat wil, kan er acht op slaan.
13. Dit hoofdstuk is geschreven op eerbiedwaardige bladen,
14. hoogstaand en gezuiverd,
15. door de handen van schrijvers
16. die edel en plichtsgetrouw zijn.⁸⁷
17. Laat de mens sterven! Wat is hij ondankbaar en ongelovig!
18. Waaruit heeft God hem gemaakt?
19. Uit een druppel zaad scheidt Hij hem in de juiste verhoudingen.
20. Dan effent Hij zijn levensweg,
21. Hij laat hem sterven en begraven
22. en Hij zal hem weer opwekken als Hij dat wil.
23. Nee, de mens heeft niet bereikt wat God hem beval.
24. Laat de mens nadenken over zijn voedsel:
25. Wij laten water overvloedig neerstromen,
26. dan splijten We de aarde
27. en laten daaruit graan groeien,
28. druiven, bomen, voer voor het vee,
29. olijfbomen, dadelpalmen,
30. dicht beplante, weelderige, omheinde tuinen,
31. vruchten en grassen,
32. om van te genieten voor u en uw dieren.
33. Als de oorverdovende schreeuw uiteindelijk klinkt,
34. op de dag⁸⁸ dat een man zal wegvluchten van zijn broer,
35. zijn moeder, zijn vader,
36. zijn vrouw, zijn zonen en zijn dochters,
37. zal ieder mens genoeg hebben aan zijn eigen zorgen.
38. Sommige gezichten zullen die dag oplichten en stralen,
39. lachen en vrolijk zijn;
40. op andere gezichten zal stof liggen,
41. duisternis zal ze bedekken.
42. Dat zijn de ongelovigen, de ontaarden.

25 (97) De beslissing⁸⁹

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Wij hebben de Qor'ān neergezonden in de nacht van de beslissing.

⁸⁷ Volgens Maududi (1970, blz. 245, noot 6) zijn deze schrijvers engelen en vindt hun schrijfwerk in de hemel plaats.

⁸⁸ De dag van het (laatste) oordeel.

⁸⁹ De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1. Het hoofdstuk gaat over een nacht in de maand Ramadan waarin God de gehele Qor'ān zou hebben toevertrouwd aan Gabriël, die deze van de hoogste naar de laagste hemel zou hebben gebracht. Gabriël zou de Qor'ān vervolgens over een periode van 23 jaar stukje bij beetje weer aan Mohammed hebben overgebracht. Een andere uitleg stelt dat in deze nacht de overdracht van Gabriël aan Mohammed begon. God aanbidden in deze nacht zou evenveel waard zijn voor je zielenheil als God aanbidden gedurende duizend gewone maanden. Welke nacht in Ramadan het precies was, daarover verschillen de meningen (Maududi, 1970, blz. 450-451).

2. Weet u, Mohammed, wat de nacht van de beslissing is?
3. De nacht van de beslissing is beter dan duizend maanden.
4. Daarin dalen, met Gods toestemming, de engelen en Gabriël neer met Gods besluiten over alle zaken.
5. Dan heerst er vrede tot de dag aanbreekt.

26 (91) De zon⁹⁰

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Bij de zon en zijn daglicht,
2. bij de maan als zij hem volgt,
3. bij de dag als hij de zon onthult,
4. bij de nacht als die hem bedekt,
5. bij de hemel en Wie hem gebouwd heeft,
6. bij de aarde en Wie haar heeft uitgespreid,
7. bij de ziel en Wie haar recht gemaakt heeft.
8. God gaf de ziel het onderscheid tussen slechtheid en rechtschapenheid.
9. Geslaagd is hij die haar zuivert
10. en gefaald heeft hij die haar in duisternis begraaft.
11. De Thamoed ontkenden de waarheid door hun inbeelding.
12. Toen de ongelukkigste onder hen eropuitging,
13. zei Salieh, de boodschapper van God, tegen hen: “Laat Gods kameelmerrie vrij drinken.”
14. Maar zij wezen hem af en maakten haar kreupel. Daarom vernietigde hun Heer hen om hun zonden en maakte hun land met de grond gelijk.⁹¹
15. En God vreest de gevolgen van zijn daad niet.

⁹⁰ De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1. Na een aantal eden roept God de mens op, zijn ziel te zuiveren, en wordt het verhaal van de Thamoed fragmentarisch verteld.

⁹¹ Zoals het verhaal hier staat, in vier verzen, is het niet te begrijpen als je het niet al kent. In andere hoofdstukken worden meer details van de in de verzen 11-14 beschreven gebeurtenissen verteld; zie bijvoorbeeld hoofdstuk 54 (“De maan”) vanaf vers 23 (blz. 57), met bijbehorende voetnoten. In het kort: de Thamoed daagden de profeet Salieh uit om ze een teken te geven (een wonder te laten zien) als hij de waarheid sprak. Toen verscheen er uit het niets een kameel. Salieh waarschuwde de Thamoed dat het een kameelmerrie van God was. Ze moest vrij kunnen grazen. Op één dag zou zij mogen drinken, op een andere de Thamoed en hun vee. Als ze haar iets aandeden, zou God hen met een plaag treffen. Dit werkte enige tijd, maar toen deden ze een beroep op de slechtste en opstandigste onder ze, hun leider Qoedar bin Salief. Hij sneed de pezen achter haar knieën door. Toen vernietigde God de Thamoed. Volgens Wikipedia ([https://nl.wikipedia.org/wiki/Salih_\(profeet\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Salih_(profeet))) wordt vermoed dat de Thamoed in het huidige Petra in Jordanië woonden. De Thamoed zouden ontstaan zijn uit het volk 'Ād, dat tussen Oost-Jemen en West-Oman leefde. Ook de 'Ād worden in de Qor'ān besproken. Salieh wordt soms geïdentificeerd met de persoon Selach uit de Hebreeuwse Bijbel. Deze had een zoon, Eber of Heber, waarvan wordt gedacht dat dat in de Qor'ān Hud is, de profeet van het volk 'Ād. Hier wringt iets: als de Thamoed uit het volk 'Ād zouden zijn voortgekomen, leefden de Thamoed later dan de 'Ād. Hoe kan dan de zoon van de profeet van de Thamoed de profeet van de 'Ād zijn geweest?

27 (85) De sterrenbeelden⁹²

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Bij de hemel die de sterrenbeelden bevat,
2. bij de beloofde dag,
3. bij de getuige en waarvan hij getuigt:
4. vervloekt zijn de mensen van de greppels!⁹³
5. Het vuur had brandstof genoeg:
6. ze zaten er bij
7. en waren getuigen van wat ze de gelovigen aandeden.
8. Ze mishandelden hen alleen omdat zij in God geloofden, de Machtige, de Prijzenswaardige,
9. die de hemelen en de aarde bezit; en God is getuige van alle dingen.
10. Voor hen die de gelovige mannen en vrouwen vervolgen en dan geen berouw hebben, is de marteling van de hel en van het branden.
11. Werkelijk, voor hen die geloven en het juiste doen, zullen tuinen zijn met bomen waaronder rivieren stromen. Dat is de grote overwinning.
12. De greep van uw Heer is beslist hard.
13. Hij scheidt en doet herleven,
14. Hij vergeeft en heeft lief,
15. Hij is Eigenaar van de troon, de Roemrijkste,
16. Uitvoerder van wat Hij wil.
17. Hebt u het verhaal van de soldaten
18. van de farao en de Thamoed gehoord?
19. Toch blijven de ongelovigen het ontkennen.
20. God is achter hen en omsingelt ze.
21. Maar dit is een verheven Qor'ān,
22. geschreven op een beschermde tafel.⁹⁴

⁹² De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1. De inhoud betreft de “mensen van de greppels” (zie noot 93, hieronder) en de almacht van God.

⁹³ In vers 4-9 wordt verhaald van “de mensen van de greppels”. Maududi licht toe: “Tuban Asad Abu Karib, king of Himyar (Yaman), went to Yathrib once where he embraced Judaism under the influence of the Jews, and brought two of the Jewish scholars of Bani Quraizah with him to Yaman. There he propagated Judaism widely. His son Dhu Nuwas succeeded him and he attacked Najran which was a stronghold of the Christians in southern Arabia so as to eliminate Christianity and make the people accept Judaism. (Ibn Hisham says that these people were true followers of the Gospel of the Prophet Jesus). In Najran he invited the people to accept Judaism but they refused to obey. Thereupon he caused a large number of the people to be burnt in the ditches of fire and slew many others with the sword until he had killed nearly twenty thousand of them. Daus Dhu Tha laban an inhabitant of Najran escaped and went, according to one tradition, to the Byzantine emperor, and according to another, to the Negus king of Abyssinia, and told him what had happened. According to the first tradition, the emperor wrote to the king of Abyssinia, and according to the second, the Negus requested the emperor to provide him with a naval force. In any case, an Abyssinian army consisting of seventy thousand soldiers under a general called Aryat, attacked Yaman, Dhu Nuwas was killed, the Jewish rule came to an end, and Yaman become a part of the Christian kingdom of Abyssinia” (Maududi, 1970, blz. 301-302, noot 4).

⁹⁴ In dit laatste vers gaat het om een leerstelling uit de islam waarin de Qor'ān, lang vóór de schepping van de wereld, al door God zou zijn geschreven op een “beschermde tafel” (“tafel” min of meer in de betekenis van de “tafel” waarop Mozes volgens de Bijbel de tien geboden van God gekregen zou hebben, maar dan niet van steen, maar geestelijk van aarde; Engels: “preserved tablet”). Deze tafel zou zich in de hoogste hemel bevinden en volstrekt zijn gevrijwaard van iedere corrumperende invloed van buiten, zodat de inhoud zuiver bewaard blijft. De geschreven en gedrukte, officieel goedgekeurde Qor'āns in het Arabisch op aarde zouden getrouwe kopieën van deze tafel zijn. Overigens zijn “hemelse tafels” ook bekend binnen het jodendom; er is bijvoorbeeld sprake van in *Het boek der jubileën*, zie *Book of Jubilees*, *The* in de literatuurlijst. In de Bijbel is alleen sprake van “stenen tafelen”, zoals eerder in deze noot genoemd. Meer informatie over de “beschermde tafel” is te vinden in een lemma van de “Islamic encyclopedia”: “The Preserved Tablet. Reports say that Al-Lawh al-Mahfuz was the first thing to be created and is preserved in Bayt al-Ma`mur directly under the `Arsh, in the seventh heaven. It is of length 100 years. Before creating

28 (95) De vijg⁹⁵

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Bij de vijg en de olijf,
2. bij de berg Sinaï
3. en bij Mekka, deze stad van zekerheid,⁹⁶
4. Wij hebben de mens met de beste verhoudingen gemaakt.
5. Toen hebben Wij hem tot het laagste teruggebracht,⁹⁷
6. behalve hen die geloven en het juiste doen; zij krijgen een beloning die nooit ophoudt.
7. Hoe kunt u nu nog het oordeel ontkennen?
8. Is God niet de verstandigste van alle rechters?

anything else Allah ordered the Pen (the second creation) to write. It asked what it was to write. It was told, "All that is going to be." (According to other reports, "Write down My knowledge, about My creations, until the Day of Judgment"). So it wrote down all that was to be on the Lawh al-Mahfuz. Thus, there is not a single thing that is to happen, or it will be, small or big, is (sic, JV) written down in the Lawh al-Mahfuz, exactly qualified and quantified along with details of when and where it will be and when it will be destroyed. No change can take place in what is written, unless Allah wills, who has the power to erase"

(<http://islamicencyclopedia.org/public/index/topicDetail/id/581>).

⁹⁵ De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1.

⁹⁶ Volgens de overlevering werd Mekka gesticht door Abraham en Ismaël. Abraham zou tot God gebeden hebben om van Mekka een stad van vrede en zekerheid te maken (Maududi, 1970, blz. 427, noot 3). Ibn Kathir licht de eerste drie verzen toe: "Some of the Imams have said that these are three different places, and that Allah sent a Messenger to each of them from the Leading Messengers, who delivered the Great Codes of Law. The first place is that of the fig and the olive, which was Jerusalem, where Allah sent `Isa bin Maryam. The second place is Mount Sinin, which is Mount Sinai where Allah spoke to Musa bin `Imran. The third place is Makkah, and it is the city of security where whoever enters is safe. It is also the city in which Muhammad was sent" (z.j., deel 95, blz. 3).

⁹⁷ "Tot het laagste teruggebracht" betekent hier dat de mens in de hel terecht komt als hij God niet gehoorzaam is.

29 (106) Qoerajsj⁹⁸

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Laat de Qoerajsj dankbaar zijn voor hun eenheid
2. en dat ze bekend zijn met de zomer- en de winterreis.
3. Daarom zouden ze de Heer van dit huis⁹⁹ moeten aanbidden,
4. die ze heeft gevoed tegen de honger, en heeft beschermd tegen de angst.

30 (101) De ramp¹⁰⁰

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. De ramp!
2. Wat is de ramp?
3. Begrijpt u wat de ramp betekent?
4. Een dag waarop de mensen worden verstrooid als vlinders
5. en de bergen als toefjes gekaarde wol zullen zijn.
6. Hij wiens weegschalen zwaar wegen,
7. zal een plezierig leven genieten.
8. Maar hij wiens weegschalen licht zijn,
9. zal wonen in de hel.
10. Begrijpt u wat de hel is?
11. Een gloeiend vuur.

⁹⁸ De titel van dit hoofdstuk komt uit het eerste vers. In het hoofdstuk herinnert God de Qoerajsj eraan dat ze hun veiligheid en bescherming tijdens hun handelsreizen aan de Ka'aba, en daarmee aan Hem, te danken hebben. Hij verwacht daar ook iets voor terug. Ik vat de geschiedenis van de stam, zoals gegeven door Maududi (1970, blz. 544-546), hier kort samen. Lang vóór Mohammeds tijd waren de Qoerajsj, de stam waar hij uit voortkwam, volgens de overlevering verspreid over Arabië. Hier zou Koesaj bin Kielab, een voorouder van Mohammed, verandering in gebracht hebben. Hij verzamelde de Qoerajsj in Mekka en onder hem kreeg de stam de leiding over de Ka'aba (die toen al lang bestond, zij het dat God slechts één van de goden was die er vereerd werden). Hij stichtte een stadstaat in Mekka en trof goede voorzieningen voor het welzijn van de pelgrims die de Ka'aba kwamen bezoeken. Hierdoor kregen de Qoerajsj veel aanzien bij en invloed over andere Arabische stammen. Na Koesajs dood werden de staatsfuncties verdeeld over zijn twee zoons. De meest geachte van de twee had op zijn beurt vier zonen, waarvan één, Hasjiem, de grootvader van Mohammed zou worden. Deze Hasjiem vatte het plan op om deel te gaan nemen aan de handel die plaatsvond tussen de landen ten oosten van Arabië enerzijds en Syrië en Egypte anderzijds, en waarvan de karavaanroutes door Arabië heen liepen. De andere Arabische stammen die aan de handel deelnamen, achtten de Qoerajsj hoog vanwege hun positie als bewakers van de Ka'aba. Daardoor waren de Qoerajsj niet bang voor overvallen op hun karavanen onderweg. Hasjiem en zijn drie broers voeren hier wel bij en wisten allerlei handelsprivileges van de Arabië omringende landen en stammen te bemachtigen. In deze tijd probeerde Abraha Mekka te veroveren: zie noot 65, blz. 37. Overigens wordt tegenwoordig door westerse islamologen getwijfeld aan de omvang van de handel rond Mekka in de begintijd van de islam en daarvóór. Met name in Patricia Cronos *Meccan trade and the rise of Islam* (New Jersey, Princeton University Press, 1987) wordt volgens veel onderzoekers overtuigend beargumenteerd dat die handel nauwelijks of niet bestond.

⁹⁹ God, ter ere van wie Abraham, samen met Ismaël, de Ka'aba (in dit vers: "dit huis") zou hebben opgericht.

¹⁰⁰ De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1. In dit hoofdstuk gaat het over de dag van het oordeel ofwel de dag van de wederopstanding. De mensen van wie de goede daden zwaarder wegen dan de slechte, zullen met geluk en het paradijs worden gezegend, maar zij van wie de goede daden lichter wegen dan de slechte, zullen in de hel terecht komen.

31 (75) De wederopstanding van de doden¹⁰¹

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Ik zweer bij de dag van de wederopstanding
2. en bij de ziel die zichzelf verwijten maakt:
3. denkt de mens dat Wij zijn beenderen niet in elkaar zullen zetten?
4. Dat kunnen Wij zeker, tot aan zijn vingertoppen toe.
5. Maar de mens wil ontkennen wat vóór hem ligt.
6. Hij vraagt: “Wanneer is de dag van de wederopstanding?”
7. Maar als het oog verblind wordt,
8. de maan verduisterd
9. en zon en maan worden verenigd,
10. op die dag zal de mens vragen: “Waarheen kan ik vluchten?”
11. Nee! Er zal geen schuilplaats zijn!
12. Alleen bij uw Heer zult u toevlucht vinden.
13. De mens zal die dag leren wat hij heeft vooruitgestuurd en wat hij heeft achtergehouden.¹⁰²
14. Eigenlijk is de mens een getuige tegen zichzelf,
15. ook al verontschuldigt hij zich.
16. Mohammed, beweeg uw tong niet mee om deze woorden te onthouden.
17. Het onthouden en het voordragen ervan is Onze verantwoordelijkheid,
18. dus volg Onze voordracht wanneer Wij ze voorlezen.
19. Hun uitleg is beslist onze taak.¹⁰³
20. U, mensen, houdt van dit wereldse leven
21. en verwaarloost het leven hierna.
22. Op de dag van de wederopstanding zullen sommige gezichten mooi zijn en stralen,
23. kijkend naar hun Heer;
24. en andere gezichten zullen vertrokken zijn en somber.
25. Zij weten zeker dat hen een verpletterende ramp zal overkomen.
26. Als de ziel het sleutelbeen bereikt¹⁰⁴
27. en er wordt gevraagd: “Wie kan hem genezen?”,
28. dan weet een mens dat dit het afscheid is.

¹⁰¹ Dit hoofdstuk gaat over de dag dat de doden weer tot leven gewekt zullen worden om te worden geoordeeld door God. Er zit echter een merkwaardig “tussenstuk” in, vers 16-19, dat het betoog onderbreekt. Op in totaal drie plaatsen in de Qor’ān gebeurt zoiets. De uitleg hiervan is dat het in die gevallen gaat om hoofdstukken die Mohammed geopenbaard werden toen hij nog niet zo geoefend was in het onthouden van de woorden en bang was die te vergeten. Daarom herhaalde hij ze meteen nadat Gabriël ze had gezegd. Daar zouden de verzen 16-19 over gaan. Later, toen Mohammed had geleerd de openbaringen met een kalmer gemoed te ontvangen, was deze instructie niet meer nodig.

¹⁰² Maududi licht toe dat deze uitdrukking wel vier betekenissen kan hebben: “(1) That man on that Day will be told what good or evil he had earned in his worldly life before death and sent forward for his hereafter, and also informed what effects of his good or evil acts he had left behind in the world, which continued to work and to influence the coming generations for ages after him; (2) that he will be told everything he ought to have done but which he did not do, and did what he ought not to have done; (3) that the full datewise account of what he did before and what he did afterwards will be placed before him; (4) that he will be told whatever good or evil he had done as well as informed of the good or the evil that he had left undone” (1970, blz. 143, noot 9).

¹⁰³ Ibn Kathir licht toe: “This is Allah teaching to His Messenger that how to (sic, JV) receive the revelation from the angel. For verily, he (the Prophet) was rushing in his attempts to grasp the revelation and he would be reciting the revelation with the angel while he was reciting it. Therefore, Allah commanded him that when the angel brings some revelation to him he should just listen. Allah would make sure to collect it in his chest, and He would make it easy for him to recite it in the same way that it was revealed to him” (z.j., deel 75, blz. 11).

¹⁰⁴ Om het lichaam te verlaten. Een alternatieve vertaling is: “Als de ziel de keel bereikt”.

29. Het ene been wordt om het andere gedraaid.¹⁰⁵
30. Op die dag wordt hij naar uw Heer gedreven,
31. want hij gaf geen aalmoezen, aanvaardde de waarheid niet en bad niet,
32. maar ontkende¹⁰⁶ en keerde zich af.
33. Daarna paradeerde hij trots terug naar zijn familie.
34. "Wacht u maar af! Wacht maar af."
35. "Nogmaals: wacht u maar af! Wacht maar af!"¹⁰⁷
36. Denkt de mens dat hij aan zijn lot zal worden overgelaten en nooit ter verantwoording geroepen?
37. Was hij niet een uitgestorte druppel zaad?
38. Toen werd hij een bloedprop; daarna schiep God hem in de juiste verhoudingen.
39. Daarvan heeft God de paren gemaakt, het manlijke en het vrouwelijke,
40. zou Hij dan niet in staat zijn de doden weer te laten leven?¹⁰⁸

32 (104) De lasteraar¹⁰⁹

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Het zal slecht aflopen met iedere lasteraar en kwaadspreker,
2. hij die rijkdommen vergaart en ze steeds telt,
3. denkend dat zijn schatten hem onsterfelijk zullen maken.
4. Nee. Hij zal beslist in de vernietiger worden gegooid.
5. En weet u wat de vernietiger is?
6. Het door God aangestoken vuur
7. dat tot de harten opstijgt.
8. Het zal ze omsluiten
9. in uitgestrekte zuilenrijen.

¹⁰⁵ Een echt duidelijke toelichting op dit vers heb ik niet kunnen vinden. Al-Jalalayn schrijft: "[...] that is, one of his shanks [will be intertwined] with his other shank at the moment of death; or [it means] the distress of parting with this world is intertwined with the distress of the arrival of the Hereafter [...]" (2008, blz. 582). Qutb denkt: "The suffering one is writhing with pain [...]" (1951-1961, deel 17, blz. 394).

¹⁰⁶ De waarheid van de Qor'ān en de islam, waaronder die van het hiernamaals, en de waarachtigheid van het profeetschap van Mohammed.

¹⁰⁷ Volgens een overlevering zou Mohammed Aboe Djāhl, die zichzelf zag als de machtigste man van Mekka, een keer bij zijn kleren hebben gegrepen en hem dit hebben toegeroepen. Ibn Kathir vertelt het voorval zo: "Ibn Abi Hatim recorded from Qatadah that he said concerning Allah's statement, (Woe to you! And then woe to you! Again, woe to you! And then woe to you!) "It is a threat followed by a threat, just as you hear it. They claim that the Prophet of Allah grabbed the clothes of the enemy of Allah, Abu Jahl. The Prophet then said to him, 'Woe to you! And then (again) woe to you! Again woe to you! And then (again) woe to you!' At this the enemy of Allah, Abu Jahl, said, 'Are you threatening me, O Muhammad By Allah! Neither you nor your Lord are able to do anything, and verily, I am the mightiest person walking between its (Makkah's) two mountains'" (z.j., deel 75, blz. 23).

¹⁰⁸ De in de verzen 36-40 aangesneden onderwerpen komen door de gehele Qor'ān steeds weer terug: de mens zal op de opstandingsdag worden opgewekt en moet dan verantwoording afleggen over zijn aardse leven. En het is dom om aan die wederopstanding te twijfelen; immers, God heeft de mens toch ook de eerste keer geschapen? Geloven in het hiernamaals, met alles wat daarbij hoort, is een belangrijk geloofsartikel binnen de islam.

¹⁰⁹ De titel van dit hoofdstuk komt uit vers 1. Tollens citeert in een voetnoot de Engelse vertaler Sale als volgt: "Men wil, dat deze woorden op Akhnas Ebn Choreik, of op Walid Ebn al Mogheira, of op Ommeya Ebn Khalff, die zich allen aan laster, en zulks voornamelijk tegen den profeet, schuldig maakten, zien" (1859, blz. 660, noot 2).

33 (77) De afgezanten¹¹⁰

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Bij de engelen die na elkaar zijn uitgezonden,
2. bij de woeste stormwind,
3. bij de wind die de wolken verspreidt,
4. bij de engelen die goed en kwaad scheiden
5. en de boodschappers de openbaring brengen,¹¹¹
6. als rechtvaardiging of waarschuwing.
7. Wat u is beloofd, zal zeker gebeuren.
8. Dus als het licht van de sterren wordt gedoofd,
9. de hemel wordt opengespleten,
10. de bergen worden ontworteld en verstrooid
11. en de boodschappers op de hun toegewezen tijd worden verzameld –
12. tot welke dag is dit uitgesteld?
13. Tot de dag van de beslissing.
14. En wat weet u van de dag van de beslissing?
15. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.¹¹²
16. Hebben We hen die vóór hen leefden, niet vernietigd?
17. Dan zullen We de lateren de eerderen doen volgen.
18. Zo treden We op tegen de schuldigen.
19. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.
20. Hebben wij u niet gemaakt uit een verachte vloeistof¹¹³
21. die We gedurende een bepaalde tijd
22. een veilig onderkomen hebben gegeven?¹¹⁴
23. Zo hebben We het bepaald. En Wij kunnen dat het beste.
24. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.
25. Hebben We van de aarde geen verzamelbekken gemaakt
26. voor de levenden en de doden?
27. En We hebben er hoge bergen op geplaatst en u zoet, vers water gegeven om te drinken.

¹¹⁰ De titel van dit hoofdstuk is afgeleid uit het eerste vers. De inhoud betreft de oordeelsdag, en vooral het lot van de ongelovigen op die dag.

¹¹¹ Over vers 1-5 bestaat verschil van mening onder de exegeten. Maududi vindt dat ze allemaal slaan op de wind (1970, blz. 188); Ibn Kathir noemt verschillende overleveraars die denken dat alle verzen slaan op de wind, of sommige verzen op de wind, sommige op engelen, één op de regen (z.j., deel 77, blz. 3-4); Al-Jalalayn heeft het over de wind, verzen van de Qor'ān en engelen (2008, blz. 587); en Qutb rapporteert, net als Ibn Kathir, over overleveraars die zouden hebben gezegd dat sommige verzen de engelen betreffen, andere de wind (1951-1961, deel 17, blz. 430-431). Er is dus duidelijk sprake van ambiguïteit in deze verzen, vindt Qutb, en hij betoogt dat dat met opzet zo is: "We note that the ambiguity is intended to give these matters by which the oath is made a particularly awesome air. [...] This ambiguity, evident in the differences of opinion about their meaning, is intended, because their very ambiguity combines with the quick rhythm employed in the opening of the *sūrah* to produce a jolt or a shake in the listener or reader" (blz. 431). Hij kan me niet overtuigen. Ook is deze mening strijdig met de mening die de Qor'ān op verschillende plaatsen over zichzelf verkondigt, namelijk dat hij een helder en duidelijk boek zou zijn, zonder dubbelzinnigheden. Voor de vertaling heb ik per vers gekozen wat me het meest passend leek.

¹¹² Deze zin zal in dit hoofdstuk nog een aantal keren worden herhaald; een stijffiguur die in de Qor'ān slechts af en toe wordt gebruikt, het meest prominent in hoofdstuk 55 ("De barmhartige") vanaf blz. 405. Met "ontkenners" worden volgens Maududi bedoeld: "those people who took the news of the coming of Resurrection as a lie, and spent their lives in the world under the delusion that the time would never come when they would have to present themselves before their God and render an account of their deeds" (1970, blz. 197, noot 7).

¹¹³ Sperma.

¹¹⁴ In de baarmoeder.

28. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.
29. "Ga naar de straf die u ontkende.
30. Begeef u naar een rookwolk met drie vertakkingen,
31. die geen schaduw geeft en niet beschermt tegen de vlam."¹¹⁵
32. Ze sproeit vonken zo groot als kastelen,
33. geel van kleur, alsof het kamelen waren.
34. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.
35. Dit is een dag waarop ze niet zullen spreken
36. en ze zullen zich niet mogen verontschuldigen.
37. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.
38. Dit is de dag van het oordeel; Wij hebben u en hen die vroeger leefden, samengebracht.
39. Als u een plan hebt gemaakt, gebruik dat dan nu tegen Mij.
40. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.
41. Zij die God vrezen en gehoorzamen, zullen bij waterbronnen zitten, in de schaduw,
42. en vruchten ontvangen naar believen.
43. "Eet en drink naar hartelust, als beloning voor wat u hebt gedaan."
44. Zeker, zo belonen Wij hen die het goede doen.
45. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.
46. "Eet en vermaak u een korte tijd."¹¹⁶ U bent werkelijk misdadigers."
47. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.
48. Als tegen hen gezegd wordt: "Buig!" dan buigen zij zich niet."¹¹⁷
49. Het zal de ontkenners slecht vergaan die dag.
50. In welke boodschap na deze Qor'ān zullen ze dan wèl geloven?

¹¹⁵ Dit gebeurt vaker in de Qor'ān: één of meer verzen worden uitgesproken (te zien aan de aanhalingstekens), terwijl de spreker niet wordt vermeld. De lezer moet dan uit de context opmaken wie de spreker is. Soms wordt door uitleggers en/of vertalers, meestal tussen haakjes, de spreker ingevoegd. Waar me dat verhelderend leek, heb ik dat eveneens gedaan, zonder haakjes. In dit geval is dat niet gebeurd, omdat de spreker God kan zijn, of een engel, of een bewaker in de hel. Al-Jalalayn (2008, blz. 588) en Ibn Kathir (z.j., deel 77, blz. 12) voegen in: "it will be said to the deniers" resp. "it will be said to the disbelievers", maar ook dan is nog steeds niet duidelijk wíe de uitspraken doet.

¹¹⁶ In het aardse leven.

¹¹⁷ Voor het verrichten van het gebed.

34 (50) Qaaf^{118 119}

In de naam van God, barmhartig en vol van genade.

1. Qaaf. Bij de roemrijke Qor'ān:
2. ze waren verbaasd dat iemand uit hun midden ze waarschuwde. En de ongelovigen zeiden: "Dit is verbijsterend!
3. Als we dood zijn en tot stof vergaan, zullen we weer levend worden gemaakt? Zo'n terugkeer is vergezocht."
4. Wij weten hoeveel de aarde van hen opneemt. Bij Ons is een bewaakt boek waarin alles wordt vastgelegd.¹²⁰

¹¹⁸ Dit hoofdstuk heet naar de losse Arabische letter waarmee vers 1 begint. Een of meer losse letters komen vaker (in totaal 29 keer) voor aan het begin van een qor'ānhoofdstuk. Volgens sommige commentatoren kent alleen God de betekenis van dit feit. Anderen vermoeden dat het een manier was om de aandacht van de ongelovigen te trekken als Mohammed in Mekka een preek of voordracht begon. Of om te benadrukken dat de Qor'ān zelf uit letters bestaat. 13 van de 29 keer zou het, zoals hier, gaan om hoofdstukken waarin de Qor'ān aan zichzelf refereert. Al-Jalalayn schrijft consequent, iedere keer dat dit verschijnsel zich voordoet: "God knows best what He means by this [letter]" (2008, bijv. blz. 500). Ibn Kathir wijdt er een lang commentaar aan bij vers 1 ("Alief, lām, miem") van hoofdstuk 2, "De koe": "The individual letters in the beginning of some **Surahs** are among those things whose knowledge Allah has kept only for Himself. This was reported from Abu Bakr, Umar, Uthman, Ali and Ibn Mas'ud. It was said that these letters are the names of some of the **Surahs**. It was also said that they are the beginnings that Allah chose to start the **Surahs** of the Qur'an with. Khasif stated that Mujahid said, "The beginnings of the **Surahs**, such as **Qaf, Sad, Ta Sin Mim** and **Alief Lam Ra**, are just some letters of the alphabet." Some linguists also stated that; they are letters of the alphabet and that Allah simply did not cite the entire alphabet of twenty-eight letters. For instance, they said, one might say, "My son recites **Alief, Ba, Ta, Tha...**" he means the entire alphabet although he stops before mentioning the rest of it. This opinion was mentioned by Ibn Jarir. [...] If one removes the repetitive letters, then the number of letters mentioned at the beginning of the Surahs is fourteen: • **Alief**, • **Lam**, • **Mim**, • **Sad**, • **Ra**, • **Kaf**, • **Ha**, • **Ya**, • **Ayn**, • **Ta**, • **Sin**, • **Ha**, • **Qaf**, • **Nun**. So glorious is He Who made everything subtly reflect His wisdom. Moreover, the scholars said, "There is no doubt that Allah did not reveal these letters for jest and play." Some ignorant people said that; some of the Qur'an does not mean anything, (meaning, such as these letters) thus committing a major mistake. On the contrary, these letters carry a specific meaning. Further, if we find an authentic narration leading to the Prophet that explains these letters, we will embrace the Prophet's statement. Otherwise, we will stop where we were made to stop and will proclaim, (We believe in it; all of it (clear and unclear verses) is from our Lord), (3:7). The scholars did not agree on one opinion or explanation regarding this subject. Therefore, whoever thinks that one scholar's opinion is correct, he is obliged to follow it, otherwise it is better to refrain from making any judgment on this matter. Allah knows best" (z.j., deel 2, blz. 10-12). Maududi (1970, blz. 51-52, noot 1) schrijft bij vers 1 van hoofdstuk 2: "Letters of the Arabic alphabet like Alief, Lam, Mim, called the *muqatta'at*, which are pre-fixed to a number of the Surahs of the Qur'an, were in common use in the Arabic literature of the period when the Qur'an was revealed. The poets and rhetoricians made use of this style, and instances of this can even be found in the pre-Islamic prose and poetry which has survived. As their significance was appreciated by all concerned, none objected to or questioned their use, because it was no enigma to them. Even the bitterest opponents of the Qur'an, who never missed an opportunity, did not raise any objection against their use. But as their use was abandoned with the passage of time it became difficult for the commentators to determine their exact meaning and significance. An ordinary reader, however, need not worry about their meanings because they make no difference as far as the Guidance of the Qur'an is concerned" (1970, blz. 51-52). Qutb denkt dat het een manier was om te benadrukken dat de Qor'ān zelf uit letters bestaat, waarmee een zeer welsprekend resultaat is bereikt dat niet door mensen kan worden geëvenaard (1951-1961, deel 1, blz. 26). Hij schrijft over de letters "alief lām miem" aan het begin van hoofdstuk 29 ("De spin", blz. 300): "These are three of the separate Arabic letters that occur at the beginning of some Qur'ānic *sūrah*s. In our view, they are meant to alert the audience to the fact that such letters are the material from which the divine book given to the Prophet, i.e. the Qur'ān, is made. They are familiar to the Arabs who use them to compose whatever ideas they wish to express. Yet they cannot compose anything like this divine book, because it is of no man's composition; its author is God. *Sūrah*s that start with such separate letters always speak about the Qur'ān, either immediately following these letters or later on, as is the case in the present *sūrah*" (1951-1961, deel 13, blz. 228). Speculeren over waarom welke letter(s) aan het begin van welk hoofdstuk staan, wordt binnen de islam overigens afgekeurd.

¹¹⁹ Dit hoofdstuk gaat, zoals veel qor'ānhoofdstukken, over de dag van de wederopstanding en het lot van gelovigen en ongelovigen op die dag. Volgens Maududi werd dit hoofdstuk bekend nadat toehoorders van Mohammed tegenwerpingen tegen zijn preken hadden gemaakt als in vers 2-3 (1970, blz. 110).

¹²⁰ Volgens Maududi: de ongelovigen denken dat het onmogelijk is alle verstrooide deeltjes van de lichamen van alle mensen die zijn overleden vanaf de Schepping en nog zullen sterven tot de wederopstanding, te verzamelen. Maar